

EVANGÉLIKUS Életo

Keresztény, válogatott?

**Lelkésznők ötven éve:
kosztümből
Luther-kabátba**

**Podmaniczky Júlia,
az első magyar
tudósítónő**

*Kölcsönös tisztelet,
őszinte párbeszéd*

Magyarországon járt
a Lutheránus Világszövetség elnöke

A hónap könyve

BONHOEFFER- KALENDÁRIUM

-20%

~~4990 Ft~~

3992 Ft

A szikrázóan tehetséges, mártírhalált halt Bonhoeffer ebben a válogatásban az élet nehéz kérdéseire keresi a választ. A kötetben január 1-jétől december 31-ig minden napra jut egy oldalnyi gondolatébresztő üzenet. Napindító vagy esti csendesítő elmélkedések – 2023-ra is.

MEGVÁSÁROLHATÓ
KÖNYVESBOLTUNKBAN
ÉS A LUTHERKIADO.HU
OLDALON

SZÜRKESEGBŐL A FÉNY FELÉ

Európai körútján éppen a reformáció hónapjában látogatott hazánkba Panti Filibus Musa, a Lutheránus Világszövetség elnöke. A Nigériai Evangélikus Egyház érseke exkluzív interjút adott az evangélikus sajtónak – benne lapunkkal –, és magyarországi útjának állomásairól is beszámolunk.

Nemrég mutattuk be magazinunk hasábjain a Magyarországon elsőként ordinált evangélikus lelkésznőt, Kovács Etelkát. Az egyháztörténeti esemény ötvenedik évfordulója alkalmából három lelkésznővel beszélgettünk arról, miként teljesedett ki egyházunkban 1972 óta a női lelkipásztorok szolgálata.

Népszerű teológia rovatunkban ezúttal egy hazánkban még kevésbé ismert, egészen egyedülálló, a bibliai történetmondás során alkalmazható szemléletet mutatunk be. A Godly Play hatása maradandó – sok esztendő múlva is emlékezetes az élmény. Bátran ismerkedjünk meg vele.

Négy különböző területen dolgozó szakember egy ügyért – így summázhathatjuk annak a cikkünknek a tartalmát, amelyben egyházunk nemrégiben alakult személyiségvédelmi munkacsoportjának tagjait szólaltatjuk meg, kitérve arra is, milyen esetekben lehet és érdemes hozzájuk fordulni.

Ajánló rovatunkból elsőként a bibliaolvasó *Útmutató* napi igéi alapján evangélikus lelkészek és teológusok által írt, *A fény felé – Lelki útravaló az év minden napjára* című kötetre hívom fel olvasóink figyelmét. Megjelent egyházunk kulturális folyóiratának, a *Credónak* a legfrissebb száma is, benne egyháztörténeti érdekességekkel, friss kutatási eredményekkel a protestáns irodalom köréből. A *Maggasságok és mélységek* című film pedig – különösen a mostani, krízissel teli időszakban – mindannyiunk számára nyújthat értékes gondolatokat a „hogyan tovább?” kérdés megválaszolásához, traumáink feldolgozásához.

■ KÉZDI BEÁTA

Kölesönös tisztelet, őszinte párbeszéd

Panti Filibus Musa a Nigériai Evangélikus Egyház érseke országa bő kétmillió evangélikusának főpásztorolása mellett a Lutheránus Világszövetség elnökeként is szolgál. Magyarországi látogatása során kérdeztük az egyházvezetőt.

13. oldal

Kosztümből Luther-kabátba

Egyházunkban 1972-ben szenteltek először lelkészné. Egészen addig Lutherkabát és ordináció nélkül végezték szolgálatukat a nők a gyülekezetekben. Az évforduló alkalmából két, a rendszerváltás előtt ordinált és egy frissen szolgálatba állt lelkésznőt szólítottunk meg.

23. oldal

Az első magyar tudósítónő

A 19. század „páratlan szellem- és ismeretdús írónője” volt Podmaniczky Júlia. Az irodalomtörténet inkább az ifjúság- és nőnevelés témájában alkotott műveieért tartja számon, ám mint a nyugat-európai polgárosodás hírnökét az első magyar professzionális tudósítónőnek tekinthetjük.

28. oldal

TARTALOM

Forrás • Láthatóan evangélikus, Oratio oecumenica	4
A vasárnap igéje • Koskai Erzsébet	5
Forrás • Új nap – új kegyelem • Vető István	6
A hónap igéje • Balicza Iván	7
Krónika • Hírek, tudósítások	8
Interjú • Panti Filibus Musával, a Lutheránus Világszövetség elnökével	13
Égtájéoló • Köszeghyné Raczkó Zsuzsanna esperes írása	16
Portré • Lackner Pál az Evangélikus Országos Gyűjteményig vezető útról	18
Múltidéző • Diakonisszaképző intézet Békéscsabán	19
Élő víz • Gáncs Tamás rovata	22
Fókusz • Ötven éve szentelnek lelkészné nőket egyházunkban	23
Népszerű teológia • A bibliai történetek megszólító ereje	26
Evangélikus arcképcsarnok • Podmaniczky Júlia emlékezete	28
Küldetés • Nemes egyszerűség • Lázárné Skorka Katalin írása	30
Jegyzet • „Ki vót?” • Kinyik Anita írása	31
Cantate • Heinrich Schütz zeneszerzői életútja	32
Nézőtéjér • Traumákról hittel, őszintén	33
Ifjúság • Ennyike! Van kérdés? • Hegedűs Attila rovata	34
Ajánló • A fény felénk • Németh Zoltán írása	36
Fókusz • Megtanulni segítséget kérni és adni	37
Ajánló • Megjelent a Credo evangélikus folyóirat Diákdalok című száma	40
Krónika • Hírek, tudósítások	43
Forrás • Oratio oecumenica	44
A vasárnap igéje • Németh Kitti	45
Forrás • Új nap – új kegyelem • Deák László	46

LÁTHATÓAN EVANGÉLIKUS

FOTÓ: MAGYARI MÁRTON

Budai Józsefné Hering Mária fodrász, énekkari tag – Vanyarc. Nagymamám baptista volt, nagyon sok éneket tanított nekem, ezeket nagyon szerettem. Az éneklés azóta is meghatározza az életem. Ezért is csatlakoztam be nagy örömmel az evangélikus gyülekezeti énekkarba. Vallom, hogy az éneklés egyrészt lelki felüdülés, másrészt kifejezése az istendicséretnek, az áhíthatnak. Örömteli, hogy ezt nemcsak mi, kórustagok éljük meg, hanem reménység szerint közvetíteni tudjuk közönségünk felé is. Emellett meghatározó számomra az az összetartó, egymást erősítő, a másokra figyelő közösség is, ami az énekkarunkat jellemzi.

Mindennap olvasom a Bibliát. Isten azon keresztül is szól hozzám. A Szentírás olvasása valójában olyan mélységes forrást jelent az ember életében, ami emberi értelemmel kimeríthetetlen. Hiszem, hogy a Biblia által az Úr mindennap tud bátorságot, erőt, kegyelmet és bocsánatot adni. És mindig azt adja, amire valóban szükségünk van! Az imádságban az istenkapcsolatomat élem meg. Ez egy másik módja annak, hogy Istennel beszélni tudjak. Vannak hívó barátaim, velük számos esetben együtt imádkozom, éneklek.

Az életem tele van próbákkal, gondokkal, de tudom, hogy Istennél nincsenek véletlenek. Ő a kezében tartja a sorsunkat, terve van mindennel. Isten kegyelmét, értem történt áldozatát leginkább életigémmel tudom kifejezni: „*Ne félj, mert megváltottalak, neveden szólítottalak, enyém vagy!*” [Ézs 43,1b]

Az evangélikusok mai arcképcsarnoka az interneten a Lathatoan.reblog.hu és a [Facebook.com/lathatoan.evangelikus](https://www.facebook.com/lathatoan.evangelikus) címen érhető el.

Kismesterségekért nagy elismerés

Közművelődést Támogató Díjat vehetett át Lovass Tibor, a Magyarországi Evangélikus Egyház Sajtóbizottságának elnöke október 12-én a Nemzeti Művelődési Intézet tizenhatodik stratégiai konferenciáján.

Lovass Tibor főszerkesztőként jegyzi azt a népi kismesterségekről szóló nyolcszáznegyven oktatófilmet és nyolcvankét portréfilmet, amelyet a Nemzeti Művelődési Intézet megbízásából készítettek. A videók az intézmény A szakkör elnevezésű tudásmegosztó online felületén (Aszakkor.hu) érhetőek el. A szakember – aki egyben a Szombathelyi Evangélikus Egyházközség felügyelője és a Helyi Televíziók Országos Egyesületének elnöke – az elismerést az indoklás szerint a „példaértékű közművelődést támogató és segítő munkáért, valamint az identitástudatot megerősítő tevékenységért” kapta.

Forrás: Evangelikus.hu

ORATIO OECUMENICA

Mindenható Istenünk! Hálatelt szívvel fordulunk hozzád a mai vasárnapon is, amikor reményteli lélekkel gondolhatunk életünkre és a te nagy szeretetedre. Szentlelkeddel kísérd életünk minden napját, hogy az utolsó napon megállhassunk ítélőszéked előtt!

Irgalmadért és megbocsátó kegyelmedért imádkozunk a mai istentiszteletünkön: hallgasd meg kéréseinket!

Kérünk, te tartsd össze családjainkat, te légy kapocs emberi kapcsolatainkban, munkáld közöttünk a cselekvő szeretet erejét. Add, hogy tudjunk figyelni embertársainkra, hogy a veled való kapcsolaton kívül az egymáshoz való szeretetteljes odafordulás is olyan természetes legyen számunkra, mint a levegővétel.

Könyörgünk a világeért, annak békeiséért. Tartsd fent a nyugalmat és a békét ott, ahol a te kegyelmedből nincs háború, nincs kegyetlenkedés. Óvd meg hazánk békeiségét! Nehéz szívvel kérünk, légy azokkal, akik háborús területen élnek, vagy éppen ezért kell otthonaiktól távol lenniük. Vigasztald őket mérhetetlen szereteteddel!

Légy a betegekkel, szenvedőkkel, a szívükben gyászt hordozókkal, azokkal, akik magányosan élik életüket. Biztosítsd őket arról, hogy a feltámadt Úr Jézus Krisztus vigasztalja és gyógyítja megfáradt testüket és lelküket. Add áldásaidat számukra, hogy ne vegyen rajtuk erőt a kétségbeesés.

Könyörgünk a mindennapok terheinek megkönnyítéséért. Mutass kiutat számunkra az anyagiak felől való aggodásból. Add, hogy bölcsességgel és odafigyeléssel úrrá tudjunk lenni egy-egy nehéz helyzeten, amellyel mindannyiunknak szembe kell néznünk.

Kegyelmes Urunk, hallgasd meg kéréseinket, és maradj velünk a világ végezetéig. Az Úr Jézus Krisztusért kérünk, aki életét adta értünk, hogy helyet készítsen számunkra a te országodban. Ámen.

AZ EGYHÁZI ESZTENDŐ UTOLSÓ ELŐTTI VASÁRNAPJÁT MEGELŐZŐ (ÍTÉLET-) VASÁRNAP – LK 12,54–59

Amíg az úton van veled

Előrejelzés. A világhálón a legkeresettebb alkalmazás az időjárás-előrejelzés. Régebben ezt úgy fejtették meg: ha vörös volt az ég alja, akkor másnap nagy szélre lehetett számítani. Ha nyugat felől jöttek a felhők, akkor esőt vártak. Ma a legtöbben rábízzák magukat az internet előrejelzéseire. Még a szemüket sem kell az ég felé fordítaniuk. Pedig nem ártana! Egyrészt az égi áldásért lehet könnyörögni (szárazság idején), másrészt a kegyelmi idő meghosszabbításáért.

”

Mire szolgál e mostani idő? Minden embernek azzal az idővel kell elszámolnia, amelyet itt, a földön tölthet. Ha nincsenek aggasztó események (mint például a háború), akkor „csak” a saját életéről kell felelnie. Jézus arra buzdít bennünket, hogy használjuk ki a kegyelmi időt a megtérésre, rendezetlen kapcsolataink és ügyeink elrendezésére. Ne kelljen senkinek sem meghalnia úgy, hogy nem békült ki a haragosával.

Jézus a Hegyi beszédben így fogalmaz: „Békülj meg ellenfeleddel hamar, míg az úton együtt van veled.” (Mt 5,25) Ez lehet ennek a kegyelmi időnek a célja. A megbékélés, egymás tiszteletben tartása és megbecsülése minden embernek meghozná a lelki békességet. De sajnos nem így működik a világ. Az elkövetett bűnökért pedig bűnhődni kell. Mindig lesznek börtönök és ott sínylődők. Mindig lesznek igazságot követelők és igazságtalanságot elkövetők. Jézus nagyon jól tudta ezt, és éppen azért emelt szót, hogy vegyék már észre az emberek az idők jeleit, és változtassanak eddigi életmódjukon. Készüljenek Isten országának eljövételére.

A mai embereket leginkább a hétköznapi dolgok érdeklik: drágulás, hiány különböző létfontosságú terményekből, termékekből, energiahordozókból. Ezek a mai idők jelei, amelyeket még tetéznék a természeti katasztrófák. Újra szembesülünk azzal, hogy spórolnunk kell: energiával, vízzel, étellel, benzinnel. Emberek milliói kerülnek nagyon nehéz helyzetbe. Nekik szükségük lesz olyanokra, akik mellettük állnak, felkarolják őket.

Egymás terhére kell hordoznunk, ha át akarjuk vészelné a nehéz időket. Törekedjünk arra, kedves Testvéreim, hogy mindig legyen mellettünk valaki, akivel békességben és szeretetben élhetünk, és figyeljünk oda azokra, akik ránk vannak szorulva! Személy szerint én így látom ennek az időnek a jeleit. Jézus figyelmeztetése nekünk is szól.

■ KOSKAI ERZSÉBET

Az idő sürget. Elkezdődött a visszaszámlálás: még két vasárnap, és vége az egyházi esztendőnek. Ezt a két hetet még ki lehet használni a megtérésre. Vagy pedig pánik tör ki rajtam: mi lesz velem, ha nem leszek kész a számadásra?

A minőségi idő (kairosz) jó kihasználása mindennél fontosabb. Fel kell ismernem, hogy Isten milyen feladatot, küldetést jelölt ki számomra. Tudjuk, hogy az idő akkor is elmegy, ha nem csinálunk semmit. Ez azonban pazarlás! A mai világban pedig semmit nem szabad pazarolni, még az időt sem.

Sok mindenre ki lehet használni a rendelkezésünkre álló időt. Együtt vagyok a családommal (gyermekeimmel, házastársammal, szüleimmel, testvéreimmel); elvégzem a rám bízott feladatokat (akár tetszik, akár nem!); rendezem a tartozásaimat, mert nyugodtan szeretnék élni; kibékülök a haragosaimmal, és szerettemet arról győzőm meg, hogy őszintén szeretem őket; számot vetek Istennel: vajon felkészültem-e az előtte való megállásra?

Hitünk szerint Jézus Krisztus által bűneinkre, vétkeinkre, mulasztásainkra már elnyertük a bocsánatot. Urunk igaz hitet és őszinte szeretetet vár el tőlünk Istent és embertársaink iránt.

Imádkozzunk! *Úr Jézus Krisztus! Segítsd meg ezt a világot és személy szerint minket is, hogy legyőzzük a szívünkben dúló haragot, gyűlöletet, békétlenséget és elégedetlenséget. Kérünk, add, hogy időben kibéküljünk haragosainkkal. Mutasd meg nekünk, hogy elég a te kegyelmed. Készíts fel minket országod érkezésére. Köszönjük, hogy te megbocsátottál nekünk, és add nekünk is a megbocsátás képességét. Ámen.*

Új nap – új kegyelem

Vasárnap (november 6.) Mivel ő, a Szent hívott el titeket, ti is szentek legyetek egész magatartásotokban. 1Pt 1,15 (Ézs 6,3; Lk 17,20–24[25–30]; Róm 8,18–25; Zsolt 75) Óriási feladat! „Szentek legyetek...” Vajon merhetem-e célként kitűzni, hogy a Szenthez hasonló legyek?! Még Pál apostol is kárnak és szemétnak ítélte saját életét és cselekedeteit. Péter viszont, aki ezeket a buzdító szavakat mondja, tudja, mit beszél. Volt Jézussal jó néhány konfliktusa. Ezekből megtanulta, hogy emberi okoskodásával semmire sem megy. Jézus tette őt alkalmassá az evangélium hirdetésére. Megértette, mit jelent szentnek lenni: Istenhez tartozni, Jézusba kapaszkodni, őt követni mindenben. Mi is szentek lehetünk, ha hozzákötjük magunkat Urunkhoz.

Hétfő (november 7.) Krisztus mondja: *Én vagyok Dávid gyökere és új hajtása, a fényes hajnalcsillag.* Jel 22,16 (Ézs 11,1; 1Móz 33,1–4[5–7]8–11; Jel 18,1–24) Jézusnak számtalan nevét ismerjük. Másként szólították meg őt tanítványai, a farizeusok, a sokaságból elé boruló betegek és szabadulni vágyók. János – aki a *Jelenések könyvét* írta – keresi a megfelelő szót Krisztus jellemzésére. Látomásai olyan felséges Úrként mutatják be őt, aki ott van a kezdeteknél és a végnél. Képtelen egyetlen névvel illetni. Inkább körülírja, mit is jelent ő a számunkra. Benne gyökerezik Isten irántunk való szeretete, belőle indul ki minden jó, ő mutat nekünk irányt, hogy hazataláljunk.

Kedd (november 8.) *Ne mondd, hogy fiatal vagy, hanem menj, a hova csak küldelek, és hirdesd, amit csak parancsolok!* Jer 1,7 (ApCsel 18,9–10; Ézs 57,17–19[20–21]; Jel 19, 1–10) Az Ószövetség prófétái szinte egytől egyig megpróbálták elhárítani maguktól a küldetés felelősségét. Mindenki rátalált saját gyengeségére, amelyre hivatkozhatott: fiatalság, tisztátalan ajak, félelem, bizonytalan hit. Aki azonban meghallotta a bátorítást: „Menj!”, annak nem volt többé kétsége afelől, hogy Isten vele lesz az úton. Ezt tapasztalták meg az apostolok is, akik a Szentlélek vezetésével indultak el az evangélium hirdetésére. Imádkozunk, hogy mi is megkapjuk a Lélek ajándékát, amelynek erejével az Úr tanúi lehetünk!

Szerda (november 9.) *Amikor azonban eljön ő, az igazság Lelke, elvezet titeket a teljes igazságra...* Jn 16,13 (Ézs 11,9; Zak 8,11–17; Jel 19,11–21) János evangéliuma részletesen leírja, Jézus hogyan készíti fel tanítványait az előttük álló útra. Figyelmezteti őket a veszélyekre, rámutat a világ gyűlöletére, amelyet el kell viselniük. Többször kezdi így tanítását: „Ezeket azért mondom nektek, mert...” Miért? Mert nagy meglepetés

fogja érni őket. Csalódni fognak emberekben, kudarcokat fognak átélni. Hiábavalónak fogják látni mindazt, amit Krisztusért tesznek. Ő azonban bátorítja őket, hogy eljön az igazság ideje. Az ítélet vasárnapjának hetében járunk. Isten színe előtt kiderül a teljes igazság. Így legyünk mi is Jézus tanúi!

Csütörtök (november 10.) *Az Úr előtt nincs akadály: akár sok, akár kevés ember által szerezhet szabadulást.* 1Sám 14,6 (Zsid 10,35; Lk 9,51–56; Jel 20,1–10) Édesapám – életének utolsó hónapjaiban – leginkább egy kényelmes pólót szeretett viselni. Ez volt a felirata: „There is no finish line” – nincs célvonal. Ezt a mondatot a sportolás motivációjaként fogalmazta meg a közismert ruhaipari cég: „Ha elértél egy célt, az egy újabb cél felé indít el.” Ennek a pólónak a viselése akár *ars poetica* is lehetett. Sőt annál több: hitvallás. Ha már minden célt elértünk a földön, amelyet akartunk, ha már több célt nem érhetünk el, mert elfogyott az emberi erőnk, maga az Úr segít el minket az igazi célig – és számára nincs akadály!

Péntek (november 11.) *Tudjuk, hogy a megpróbáltatás szüli az állhatatosságot, az állhatatosság a kipróbáltságot, a kipróbáltság a reménységet.* Róm 5,3–4 (Jób 1,21; Jn 18,10–11; Jel 20,11–15) Márton napja van. Ma megjelenhet előttünk reformátorunk határozott arckifejezése, ahogy a wormszi birodalmi gyűlésen szilárdan kitarított meggyőződése mellett. Nem vonta vissza tanait. Ott állt, másként nem tehetett. Hosszú út vezetett el odáig: félelem és bátorság, csalódás és változtatni akarás. Nem a saját tudományát akarta bizonyítani, hanem az egyház tiszta tanításáért küzdött. Megtapasztalta Isten jelenlétét a megpróbáltatások idején. Ez a hit állhatatossá tette. Bízott abban, hogy az evangélium győz a törvény felett. Példa ő a mi számunkra is. Ne veszítsük el reménységünket!

Szombat (november 12.) *[Isten] letöröl minden könnyet a szemükről...* Jel 21,4 (Ézs 51,11; 1Pt 3,8–17; Jel 21,1–8) Az egyházi év vége felé Isten újjáteremtő munkájára kerül a hangsúly. János ebben a jelenésben új eget és új földet lát. Ó, mennyire vágyunk már erre! De jó lenne megszabadulni világunk nyomorúságától! Nem akarjuk látni a bűn következményeit. Csodálatos lenne egy ilyen világban élni! Isten meg is ígéri, hogy eljön ez az idő. Az új teremtés ugyanakkor egészen új kapcsolatot létesít a Teremtő és teremtménye között. Nem lesz szükség többé közbenjáróra, mert „Isten sátora” [jelenléte] az emberekkel lesz. Ez az igazi vigasztalás!

■ VETŐ ISTVÁN

Isten jajkiáltásai

Ézsaiás próféta könyvének 5. fejezetében hatszor halljuk Isten jajkiáltását. A negyedik „jaj” a november havi igénk: „Jaj azoknak, akik azt mondják a rosszra, hogy jó, és a jóra azt, hogy rossz...” Mert kifordult körülöttünk a világ. Kifordult az erkölcs. Kifordult a kommunikáció. Mert senki nem szólja az igazságot. Hazudik a politika, hazudik a média. Terjed a *fake news*, azaz az álhír, a hamis híresztelés, hazudnak a reklámok. Hitetnek, manipulálnak, megvezetnek minket, csak kapkodjuk a fejünket: mit tartunk igaznak?

Vannak, akik mindezt tudatlanságból teszik; őket csak sajnálni lehet, és azt mondani rájuk, amit általában Husz János mondott a máglyán, amikor látta, hogy egy paraszt-asszony buzgón viszi a fát a tűzhöz: „Oh sancta simplicitas!” („Ó, szent együgyűség!”) De vannak, akik tudatosan forgatják ki az igazságot azért, mert azt kívánja az érdekük. Rajtuk háborodott fel a próféta, és fölöttük hangzik Isten jajkiáltása. A tévedést, tudatlanságot, hibát megbocsátja Isten. De a tudatos bűnt számonkéri. Jézus egyszer azt mondta a farizeusoknak: „Ha vakok volnátok, nem volna bűnötök, mivel azonban most azt mondjátok: látunk, megmarad a bűnötök.” (Jn 9,41)

Igen, ha nem látnánk. De látunk. Látjuk, hogy a háború rossz – mégis vannak, akik azt mondják, hogy „jogosan érvényesítjük az igazunkat a háború eszközeivel”. Látjuk, hogy békében élni jó – mégis vannak, akik azt mondják, hogy „bosszút állunk, nem tárgyalunk”. Látjuk, hogy életet kioltani rossz – mégis vannak, akik azt mondják, hogy „az én testemmel én rendelkezem”. Látjuk, hogy az a természet rendje, hogy az ember férfinak és nőnek teremtett – mégis vannak, akik tagadják ezt.

Jézusra a farizeusok és írástudók azt mondták: ördög van benne, és istenkáromló. Pedig tudták, hogy ez nem igaz. Hogy ő Isten Fia, a Messiás, a Megváltó. De nem akarták ennek megfelelően megváltoztatni az életüket. Inkább lázítóként, istenkáromlóként keresztre feszítették.

Ez volt a világ legnagyobb hazugsága és gonoszsága.

De hát meg lehet kérdezni: van-e abszolút igazság? „Mi az igazság?” – kérdezte Pilátus (Jn 18,38). Mi a helyes erkölcs? Vagy nincs is, és minden relatív? Minden változó, és az erkölcs csak a társadalom közmegegyezésétől függ? Ha elég sokan hiszik valamiről, hogy az jó, vagy éppen

(1Móz 3,4–5). A rosszat jónak, a sötétséget világosságnak, a keserűt édesnek állította be. Az ember pedig inkább hitt a kísértőnek, mint Teremtőjének.

Azóta szenvedünk a bűn következményeitől. Életünk, emberi kapcsolataink, közösségeink, népünk, országunk, nemzetünk és a világunk romlik, deformálódik. Tragédia, hogy még ha látjuk is ezt, a helyreállítást is hazugságokkal akarjuk elérni. Mert úgy véljük, nem a hazugság a rossz, hanem az, ha kiderül a való. Arany János a *Vojtina ars poétikája* című versében így ír: „Költő hazudj, de rajt’ ne fogjanak”. Ezáltal lesz az erkölcs individuális, személyes értelmezés terméke.

Keresztényként csak a világosságban élhetünk. Számunkra Jézus Krisztus az életünk centruma. Az ő szava és életének példája határozza meg, hogy mi a jó, és mi a rossz. És ez számunkra életbe vágó.

Olyan korban élünk, amelyet a tolerancia, a másik és másként kinéző, másként gondolkodó ember iránti türelem és elfogadás határoz meg. Legalábbis szeretnénk, ha így lenne. De messze vagyunk még ettől, és sokszor éppen azok, akik a toleranciáért nagy hangon harcolnak, a legkevésbé toleránsak a más véleményen lévőkkel szemben. Minket, keresztényeket viszont sokszor megbélyegeznek azért, mert mi a Bibliához, Jézushoz

igazodunk. Intoleránsnak neveznek, mert elmondjuk a magunk véleményét Istenről, világról, az életről, jóról és rosszról, bizonyosságot teszünk hitünk tapasztalatról. Erre hívott el minket Urunk. Csak annyit akarunk, hogy ugyanannyi lehetőségünk, jogunk legyen, mint bárki másnak.

Jaj azoknak? Milyen jaj? Nem azok-e a sikeresek, akik gátlástalanul tudnak hazudni, másokat becsapni? És mégis jaj nekik – mondja Isten. Hogy miért? Mert ők nem juthatnak Isten közelébe, abba az új világba, amelyben Isten magához öleli az embert. De ezen az új világon kívül marad mindenki, aki szereti és cselekszi a hazugságot (Jel 22,15).

■ BALICZA IVÁN

„Jaj azoknak, akik azt mondják a rosszra, hogy jó, és a jóra azt, hogy rossz, akik a sötétséget világosságnak, a világosságot pedig sötétségnek mondják, akik azt állítják a keserűről, hogy édes, az édesről pedig azt, hogy keserű!”
(Ézs 5,20)

rossz, akkor az úgy van? Van-e hát etalon? Van-e általános érvényű erkölcs?

Mi azt valljuk, hogy van. Isten erkölcsé, Isten rendje, Isten igéje. Mennyire aktuális ma is a próféta szava: „Jaj azoknak...!” Jaj, mert hazugságaikkal nemcsak becsapják az embereket, hanem hazugnak mondják Istent is. Ne feledjük, ha kiforgatjuk az igazságot, Istent hazudtuk meg. Az ember bűnbeesése és annak következményei is egy hazugsággal kezdődtek, amelytől máig szenvedünk. Isten megmondta az embernek, hogy mi a jó, és mi a rossz. Világos határokat szabott. A kísértő azonban, akit Jézus a hazugság atyjának nevez, meghazudtolta Isten szavát. Dehogy haltok meg, sőt olyanok lesztek, mint az Isten – mondta nekik

Legyenek emlékeztetők mindannyian

Kaposváron parókus lelkészi tisztébe iktatták Hegedüs Gábort

Hazatért szülővárosába Hegedüs Gábor, akit október 15-én iktattak be a Kaposvári Evangélikus Egyházközség parókus lelkészi tisztségébe. Az ünnepi istentiszteleten Szemerei János, a Nyugati (Dunántúli) Egyházkerület püspöke hirdette Isten ígését, az iktatás szolgálatát Kőszeghyné Raczkó Zsuzsanna somogy-zalai esperes végezte.

Az egykori konfirmandusával közös emlékek felidézésén túl Szemerei János az Isten tetteire való emlékezés fontosságára irányította a figyelmet a meghívón is szereplő Zsolt 103,2 alapján elmondott prédikációjában. „Ez a fajta emlékezés nemcsak jó érzésekről szól, hanem erőforrás lehet. Az Istennel átélt tapasztalatok továbbadása pedig egyfajta kötelesség” – fogalmazott a püspök, és arra biztatta a lelkészt és a gyülekezetet, hogy valamennyien „emlékeztetők” legyenek.

A megbízólevél átvétele és a beiktatás megtörténte után a személyes áldásokra került sor. A jelen lévő szolgatársak között a kaposvári gyülekezet korábbi lelkészei – Szemerei János, illetve Pongrácz Máté győr-ménfőcsanakai és Pongráczné Győri Boglárka győrsági lelképásztor – is Isten áldását kérték utódjuk életére és szolgálatára.

Hegedüs Gábor a konfirmációs ígését, *Ézsaiás* könyve 55. fejezetének 6. versét („Keressétek az Urat, amíg megtalálható!

Hívjátok segítségül, amíg közel van!”) választotta beköszönő prédikációjának alapigéjéül. „Az Úristen közelebb van, mint gondolnád! Ezt elmondani a keresztyén gyülekezet feladata” – helyezte szívére hallgatóságának.

A frissen beiktatott parókust énekkel köszöntötte a felesége, Hegedüs-Bödecs Mónika, valamint a gyülekezet kórusa.

Az istentiszteletet követő közgyűlésen elsőként Meiszner Béla felügyelő mondott köszöntőt, majd jókívánságait adta át Kőszeghyné Raczkó Zsuzsanna esperes és Szemerei János püspök is. Szita Károly, a város polgármestere a beszédeben egyúttal arra is biztatta a közösséget, hogy jó szívvel vallják meg hitüket a népszámláláskor. Végül Hegedüs Gábor fejezte ki háláját a kapott bizalomért,

melynek köszönhetően hosszú út után hazaérhetett.

Az ünnepség a szomszédos református gyülekezeti házban tartott szeretetvendégséggel zárult.

■ - AM -

Hegedüs Gábor 2017 nyarán avatta lelkésszé Szemerei János püspök. Beszített lelkészként szolgálatát a bobai egyházközségben kezdte meg Rostáné Piri Magda, a Vasi Egyházmege esperese mellett. 2019 augusztusában Csurgóra került, ahol a parókusi alkalmassági vizsgálat sikeres teljesítése után lelkészévé választotta a gyülekezet, és 2020 nyarán beiktatták. Innen hívta meg parókusának a kaposvári egyházközség. 2020-ban házasságot kötött Bödecs Mónikával; a házaspár egy gyermeket nevel, és a másodikat várja.

FOTÓK: ADÁMI MÁRIA

Tiszta szívvel, éles látással

Beiktatták Hajduch-Szmola Patrikot Kecskeméten

Lelkésziktatásra telt meg a kecskeméti evangélikus templom október 15-én délután. A Kis János nyugdíjba vonulásával megüresedett parókusi állást a gyülekezet meghívására Hajduch-Szmola Patrik vette át, aki feleségével, a szintén lelkész Kovács Barbarával korábban Pécssett szolgált.

Az iktatás percei előtt Homoki Pál, a Bács-Kiskun Evangélikus Egyházmegye esperese az *Útmutató* aznapi újszövetségi ígéről (Kol 3,2) szólva kiemelte: lelkipásztorként nehéz feladat egy jól működő gyülekezetbe érkezni és ott megfelelni annak a kívánalomnak, hogy mindenki – változásra vágyókkal és a megszokott dolgokhoz ragaszkodókkal egyaránt – törődni kell. Ez úgy sikerülhet, ha hivatása betöltéséhez nem a földi dolgokból merít erőt, hanem a mennyiekből. Arra biztatta Hajduch-Szmola Patrikot, hogy töltsön minél több időt Jézus közelében, és akkor a legnagyobb fáradtság közepette sem lesz teher számára a szolgálat, hanem örömmel fogja végezni.

A jelen lévő szolgatársak személyes áldása és a *Confirma* rítusa után az új parókus lelkész székfoglaló igehirdetésének középpontjába a tisztaszívűséget és az éles látást állította. Meggyőződése, hogy minden kérdésünk mögött végső soron az a vágy áll, hogy Istent keressük, és az ő válaszára várunk. Akkor találhatjuk meg őt, ha tekintetünket felé irányítjuk, és rá fókuszálunk.

„Ha Isten mindenhol ott van, akkor tulajdonképpen hova is állítsuk az éleslátást?” – tette fel a kérdést Hajduch-Szmola Patrik, majd a textusként választott szentírási szakasz („*Boldogok a tiszta szívűek, mert ők meglátták Istent*” – Mt 5,8) alapján úgy fogalmazott: a szívünket kell megtisztítanunk ahhoz, hogy találkozhas-

sunk Jézussal. Akinek tiszta a szíve, az a szó eredeti értelmében normális, vagyis olyan, mint amilyenek Isten megalkotta: betölti azt a küldetést, amelyet a Teremtőtől kapott, és jó gyümölcsöket terem. „Közösségünkben Jézus álljon továbbra is közepén, ahogy eddig, ebben ne változzunk. Az ő szeretetéből merítsünk, és azzal szeressünk. Ha így teszünk, akkor jó esély van arra, hogy nemcsak egymást fogjuk látni, hanem egymásban a Jóistent is, az ő arcát, mosolyát, néha szigorát, de a jelenlétét egészen biztosan.”

Az istentiszteletet követő ünnepi közgyűlésen a gyülekezet nevében Krett György felügyelő és Zsolczai Balázs presbiter, az egyházmegye nevében Kovács László köszöntötte Hajduch-Szmola Patrikot. A bajai lelkész a beiktatott pásztor muzsikusi vénájára utalva azt kívánta, hogy egyfelől találja meg a hangját a kórusban – úgy a gyülekezetben, mint az egyházmegyében és az egyházban –, mindenekelett pedig mindig hallja meg a vezető hangot.

A harmincnégy évnyi kecskeméti szolgálat után szeptemberben nyugdíjba vonult Kis János gratulációjában felidézte: igyekezett úgy átadni utódjának a stafétabotot, hogy az ne essen le. A gyülekezetet arra kérte: legalább annyira szeressék az új lelkészeket, mint amennyi szeretettel korábban felé fordultak.

■ VITÁLIS JUDIT

FOTÓK: ZSOLCZAI BALÁZS

Hajduch-Szmola Patrik Kondoroson nőtt fel, majd konzervatóriumi tanulmányai idején a budapest-fasori gyülekezetbe tagozódott be. Gyermekkorától zenei pályára készült, de végül Isten hívására a zeneszerzést felcserélte az igehirdetéssel. Az Evangélikus Hittudományi Egyetem hallgatójaként hatodévet Csömörön töltötte, innen Pécsre került, ahol előbb beosztott, majd parókus, végül igazgató lelkészként szolgált. A kecskeméti gyülekezet meghívására szintén lelkipásztor feleségével augusztus elején érkezett a hírös városba. Kovács Barbara jelenleg püspöki kiküldéssel, beosztott lelkészként szolgál. A házaspár három kislányt nevel.

Imádsággal, énekekkel és önvizsgálattal

Az ötszázöt éves reformáció ünnepe az Urániában

„Evangélikus többség” lépett fel a budapesti Uránia Nemzeti Filmszínház színpadára október 16-án az idej reformációi gálaesten. A reformáció hónapjának hagyományos rendezvénye – a Magyarországi Egyházak Ökumenikus Tanácsának szervezésében – ilyen módon mintegy lutheránus tanúságtétel is volt.

Közös zsoltáreléklés után az ünneplő gyülekezetet Steinbach József református püspök, a Magyarországi Egyházak Ökumenikus Tanácsának (MEÖT) elnöke üdvözölte, rendhagyó módon egy imádsággal, amelyet a jelenlegi helyzetben az alkalom legméltóbb nyitányának nevezett. Többek között a kárpátaljai testvérekért és a menekülőkért fohászkodtak az egybegyűltek.

A tizenkét éve alakult Szegedi ökumenikus gospelkórus – Baloghné Kovács Magdolna vezényletével – több, az örömhírt közvetítő spirituáléval és más zenei darabbal hangolta a közönséget az ünnepi estére.

Az est előadója dr. Hafenscher Károly, a Magyarországi Evangélikus Egyház Zsinatának lelkes elnöke volt. A féltőmentő szeretet hangján szólt, Dietrich Bonhoeffer német teológus szavaival „a másokért élő” egyház jövőjéről és hitelességéről gondolkodott. Az egyház forrása a kultúrának, de jóval több ennél: evangéliumhordozó. A népszámlálás aktuális eseménye kapcsán feltette a kérdést: vajon az önféltés vagy a mások üdvösségéért való aggodalom vezet-e bennünket, mikor a számadatok felett „kesergünk”? Az egyház nem csupán a polgári erkölcs képviselője, nem társadalmi vagy civil szervezet, nem „sola structura” és főleg nem előjogokat követelő elit csapat – sorolta. Ha mégis, akkor szereptévesztésben van, és nem csodálkozhat azon, hogy sokan nem találják benne lelki otthonukat, elidegenednek tőle. Ezek az emberek úgy érzik, nem ők távolodnak el az egyháztól, hanem az egyház távolodik el tőlük – világított rá. Pál erős mondatát idézte: „...miattatok gyalázzák Isten nevét a népek között” (Róm 2,24), és Luther nyomán „megfordulásra”,

megtérésre, bűnbánatra hívott. Előadása után a jelenlevők elénekelték a lutheránus himnuszt.

A gálaest második felvonását fasori evangélikus diákok nyitották meg színvonalas műsorokkal. Jövőre lesz két-száz éve, hogy megindult az oktatás az

nyelvhez című remekét pedig Tóth Bence szavalta el. A műsor zárásaként az iskola igazgatója, Hajdó Ákos osztotta meg a közönséggel a gimnázium nevelési-oktatási céljait, eredményeit, közösségépítő mérföldköveit.

Negyvenöt évesen írta első újságcikkét a Protestáns Újságírók Szövetségének (Prúsz) idej díjazottja. A Rát Mátyás-díjat a népszerű, történeti tárgyú könyveiről ismert Bánó Attila kapta. A laudációt T. Pintér Károly, a szövetség alelnöke mondta el, a díjat a szövetség

FOTÓ: TODORFF LÁZÁR / MRE KOMMUNIKÁCIÓS SZOLGÁLAT

első pesti evangélikus gimnáziumban, amelynek utódja a mai Budapest-Fasori Evangélikus Gimnázium is; az intézmény történetét egy diákja ismertette. A jó hírű iskolában, amelynek tanulója volt Neumann János és két későbbi Nobel-díjas tudós – Wigner Jenő és Harsányi János – is, a legfőbb értéknek a közös elkötelezettséget és szellemiséget tartják. Három, az életével is példát mutató, bátorságot adó költő neve hangzott el, mindhárman evangélikus iskola diákjai voltak Pesten: Petőfi Sándoré, Jánosy Istváné és Faludy Györgyé. Petőfitől a *Szeptember végén-t* hallhatták az egybegyűltek, Jánosy *Esőváró fohászá*t Málits Cili mondta el a színjátszó kör esőtáncával a háttérben, Faludy *Óda a magyar*

titkára, Nagy Imre adta át. Köszönőbeszédében a friss díjazott a keresztyén szellemiségű újságírás helyét és jelentőségét járta körül, felhívta a figyelmet a szellemi önvédelem, a bátor és felkészült kiállítás fontosságára – ellenszélben is.

Az esemény zárásaként a kárpátaljai Credo együttes lépett fel; tagjai Kárpát-medencei költők megzenésített verseiből hoztak egy csokorra valót. Kárpátalja még ma is elzárt szigete a magyar világnak – mondta a tagokat bemutatva Nagy Katalin, a Prúsz elnöke, az esemény házigazdája. A harmincéves Credo együttes hittel és hitelesen énekel, mert „az imádság a legszebb emberi szó, és az ének a legszebb emberi hang”.

■ – KINYIK –

Összekapcsolva az embereket Istennel és egymással

Átadták a szolnoki gyülekezet közösségi házát

A SZERZŐ FELVÉTELE

Birtokba vehette újonnan épült úgynevezett adapterházát, és felújított templomáért is hálát adhatott október 16-án, vasárnap a szolnoki evangélikus gyülekezet. Az ünnepi istentisztelet liturgiai és igei szolgálatát Fabiny Tamás, az Északi Egyházkerület püspöke, Győri Péter Benjámín esperes, helyi lelkész, valamint nagybátyja, Győri János Sámuel nyugalmazott lelkész végezte. Az alkalom meghívóján Ézsaiás próféta könyvéből volt olvasható egy vers (Ézs 42,6; újonnan revideált Károli-fordítás): „Általad lesznek szövetségben a néppel, és világhosszág lesz a nemzetek számára.”

Az új épületet az egyházi alkalom előtt néhány nappal, október 11-én az állam képviselőjének – Soltész Miklós egyházi és nemzetiségi kapcsolatokért felelős államtitkárnak –, Kállai Mária térségi országgyűlési képviselőnek, illetve Szalay Ferencnek, Szolnok város polgármesterének a jelenlétében adták át.

A vasárnapi ünnepi istentiszteleten elhangzott prédikációjában Fabiny Tamás megemlékezett a kilencvenéves templom felújításáról, és felidézte a közösségi ház három évvel ezelőtti alapkövetését. Akkor Győri Péter Benjámín, a Dél-Pest Megyei Egyházkerület esperese egy adaptert hozott szemléltetésként. Ez az átalakító berendezés összeköt két eszközt, csatlakozási felületet nyújt, ezért is választották ezt a nevet a megépült közösségi háznak.

Az ígértető hangsúlyozta: Jézus Krisztus az, aki összeköt vertikálisan Istennel, horizontálisan pedig az emberek-

kel. Ő is adapterként működik, és nem csak akkor, amikor testben eljött ebbe a világba. Akkor szelíd szóval érkezett, ahogyan a prófécia beszélt róla: „Nem kiált, nem lármáz, és nem hallatja szavát az utcán.” (Ézs 42,2) Hozzánk is csöndesen és váratlanul érkezik, ahogyan Ady Endre írta *Az Úr érkezése* című versében.

Jézus szolgálóként jött hozzánk, aki „a megrepedt nádszálat nem töri össze, a füstölő mécses nem oltja ki” (Ézs 42,3). A régi időkben a törött nád értéktelen, eldobható kacatnak számított. Használhatatlannak, hiszen írni nem lehetett vele, ráadásul megsebezhetette az embert. A füstölő mécses sem töltötte be rendeltetését, csak bosszúságot okozott, mérgezte a levegőt. Időnként úgy érezzük, mi magunk is feleslegesek vagyunk. De Isten nem dobja el az értéktelent! A kicsorbult szerszámot kézbe veszi, egészsé teszi a töredékest, új élettel ajándékozza meg a pusztulás előtt állót – így minket is.

Az istentisztelet imádságaiban, zenei szolgálataiban a hála csendült fel az elkészült templomért és az adapterházért.

Az ünnepi esemény alkalmából elhangzott köszöntésében Győri Péter Benjámín esperes elmagyarázta, mit jelent a gyülekezet logója: a közösség feladatát fejezi ki, azt, hogy összekapcsolja az embereket Istennel, valamint az embereket egymással, és mindezt a városon belül. Kállai Mária országgyűlési képviselő a gyülekezet és a város vezetésének jó kapcsolatáról beszélt, és annak a munkának a fontosságáról, amely ebben az egyházközösségben folyik. Végh Miklós református lelkész a szolnoki ökumenikus lelkészkerület nevében köszöntötte az egybegyűlteket. Szemléltetésként egy rózsát hozott, és az élő közösségekre, a gyülekezetek közötti jó kapcsolatokra utalva az oltárra helyezte. Bakondiné Tóvizi Ágnes és Kiss Károly gondnokok hálájukat fejezték ki, és köszönetet mondtak mindazoknak, akik a munkálataikban részt vettek.

Az istentisztelet után Fabiny Tamás püspök felszentelte az új épületet. Miután a jelen lévő lelkészekről elhangzott a közös áldásmondás, illetve a *Confirma*, Győri Péter Benjámín nyitotta meg a ház ajtaját a gyülekezet előtt, egyúttal szeretvendégségre invitálva a jelenlévőket. Az alkalom végeztével az istentiszteleten is szolgáló népes ifjúság örömmel kezdett a templomban.

Az adapterház felépítése és berendezése százötvenmillió forintba, a templom felújítása, korszerűsítése százhuszmillió forintba került. A teljes fejlesztésnek része volt egy ifjúsági ház vásárlása, felújítása és részbeni berendezése is, összesen további hatvanmillió forint értékben. A szükséges összeg részben állami szerepvállalás révén (Magyarország kormányának szándéknyilatkozatával járult hozzá a költségekhez), részben közegyházi és külföldi támogatásból, valamint gyülekezeti forrásokból gyűlt össze.

■ NAGY ÁDÁM

Magyarországon járt a Lutheránus Világszövetség elnöke

Panti Filibus Musa egyházunk meghívására érkezett Budapestre

A Lutheránus Világszövetség elnökét látta vendégül a Magyarországi Evangélikus Egyház október 20–25. között. Panti Filibus Musa nigériai evangélikus érsek tájékozódott a menekültek között végzett szolgálatról, látogatást tett egy diakóniai intézményben, a budahegyvidéki gyülekezetben igehirdetéssel szolgált, és az országos iroda munkatársaival is megismerkedett.

Panti Filibus Musa Pozsonyból, a Lutheránus Világszövetség (LVSZ) régiós egyházvezetői konzultációjáról érkezett hazánkba. Magyarországi programja keretében október 21-én, pénteken részt vett a Pannonhalmi Főapátság által szervezett, *Tevékeny részvétel a közösségben – Ökumenikus tapasztalatcseré a szinodalitás lehetőségeiről* című nemzetközi konferencián, és *Egy lutheránus gondolatai a szinodalitásról és a keresztény egységről* címmel tartott előadást.

Szeretetszolgálat Sarepta Otthonában járt az LVSZ-elnök. Itt a közös imádság után Gregersen-Labossa György intézményi lelkész, a Magyarországi Evangélikus Egyház Diakóniai Bizottságának elnöke szolt az evangélikus diakónia teológiai háttéréről, valamint a különféle diakóniai képzésekről. Buda Annamária intézményvezető pedig örömmel idézte fel emlékeit arról a 2018-as látogatásról, amikor – az országos iroda diakóniai osztályának akko-

nak nevét megörökítő oszlopok egyikén egy nigériai vértanú neve is szerepel.

Október 23-án, vasárnap a budahegyvidéki evangélikus templomban Luther Márton ötszáz évvel ezelőtt megjelent Újszövetség-fordításáról, valamint az 1956-os forradalomról és szabadságharcról is megemlékezett a Lutheránus Világszövetség elnöke. Az alkalmon Panti Filibus Musa Jn 20,26–29 alapján prédikált. „Hitetlenkedő Tamás” történetén keresztül beszélt arról, hogy a tanítvány először feltételeket támasztott a hite megvallására. Amikor pedig lehetősége nyílt arra, hogy lássa és megérintse Jézust, mégsem tette meg, mert az ő jelenlétében a kételkedése elmúlt, és hitre jutott. A liturgiában Fabiny Tamás elnökpüspök és Nagy Szabolcs beosztott lelkész, a Lutheránus Világszövetség munkatársa szolgált.

Az ünnepi istentisztelet után Nagy Szabolcs és Vidovszky István felügyelő vezetésével a gyülekezet egy csoportja látta vendégül az érseket, ő pedig bemutatta a nigériai keresztények életét és a Lutheránus Világszövetség tevékenységét. Az alkalmon részt vett két hazánkban tanuló nigériai diák is.

A hazautazása előtti napon Panti Filibus Musa egyházunk Üllői úti országos székházában tett látogatást. Előbb az országos iroda munkatársainak hagyományos hétkezdő áhítatán szolgált, betekintést nyert a munkájukba, találkozott Pröhle Gergely országos felügyelővel, majd sorra járta az Üllői úti épületben működő további intézményeket. Így megismerkedett például az Evangélikus Országos Gyűjtemény itt őrzött kincseivel – köztük Luther Márton eredeti, kézzel írott végrendeletével –, illetve a Luther Kiadó kiadványaival és könyvesboltjával.

Ugyancsak hétfőn a nigériai érsek találkozott Azbej Tristannal, az üldözött keresztények megsegítéséért és a *Hungary Helps* program megvalósításáért felelős államtitkárrel is.

Forrás: Evangélikus.hu

FOTÓ: NAGY ADÁM

(Ugyanezen a rendezvényen Csermely Péter evangélikus lelkész, akadémikus *A szinodalitás mint hálózatos szükségesség* címmel fejtette ki gondolatait, Fabiny Tamás, egyházunk elnök-püspöke pedig a kerekasztal-beszélgetésben kapott szót.)

Másnap, szombaton is gazdag program várt a nigériai érsekre, immár Budapesten. Délelőtt az Evangélikus Diakónia Integrációs Szolgálatának Karácsony Sándor utcai menekültügyi központjában András Júlia és munkatársai fogadták őt, és számoltak be az ukrainai menekültek fogadásának és ellátásának módjáról.

Ugyancsak diakóniai fókuszú programként a Sztello Gábor Evangélikus

ri vezetőjeként – Fabiny Tamás püspökkel Nigériában járt. Panti Filibus Musa az intézmény munkatársai mellett lakókkal is beszélgetett, köztük Keveházi László nyugalmazott esperessel, valamint Harmati Béla nyugalmazott püspökkel, aki hosszú időn keresztül dolgozott a világszövetség genfi központjában.

Az érsek ezután Budakeszi új evangélikus templomát tekintette meg Lacknerné Puskás Sára helyi lelkész, Lackner Pál nyugalmazott táborigazgató, az Evangélikus Országos Gyűjtemény igazgatója és lányuk, Orsolya kaulazolásával. Külön is felhívták a vendég figyelmét arra, hogy a korunk mártírjai-

Kölcsönös tisztelet, őszinte párbeszéd

*Interjú Panti Filibus Musa nigériai érsekkel,
a Lutheránus Világszövetség elnökével*

A remény és az Isten képmására teremtettség üzenetét közvetíti hazájában Panti Filibus Musa. A Nigériai Evangélikus Egyház érseke a kétszáznyolcmillió lakosú afrikai ország bő kétmillió evangélikusának főpásztorolása mellett a Lutheránus Világszövetség elnökéként is szolgál. Utóbbi tisztségében elsődlegesen nem a tagegyházak közötti törésvonalakra, hanem a szervezet alappilléreire fókuszál. Magyarországi látogatása során kérdeztük az egyházvezetőt.

– Világszerte számos krízissel kell megküzdeniük az egyházaknak. Önöknek mi jelenti a legnagyobb nehézséget?

– Az egyházunk problémái nem választhatók el azoktól a kihívásoktól, amelyekkel az egész társadalomnak szembe kell néznie: a biztonság hiányától és az instabilitástól. Bő tíz éve Nigéria több részén, különösen északon jellemző ez; egyrészt az iszlamista Boko Haram szervezet működéséhez köthető, másrészt a pásztorok és a földművesek közötti feszültségekhez, mostanában pedig megjelentek a szimpla bűnözők, banditák is. Ez pedig mindenre hatással van: a gazdaságra éppúgy, mint a vallásközi kapcsolatokra, a családok menekülni kényszerülnek, a gyermekeket is trauma éri, megjelenik a nők elleni erőszak, és így tovább. Az egyház különösen is szenved, mert bár a bűnözők tevékenysége általában az egész társadalmat érinti, de északon és északkeleten, ahol én is élek, az egyház sokszor kiemelt célpont. Lerombolják a templomokat, istentisztelet közben támadják meg az embereket, szétzilálják a családokat. Összességében tehát

azt mondhatjuk, hogy a közösségeink közül sokan teljes bizonytalanságban élnek, és egyházként olyan emberekkel vagyunk kapcsolatban, akiknek az élete meginog.

– Mit tud tenni az egyház ebben a helyzetben?

– Először is a reményt kell közvetítenünk az embereknek, mert ebben a krízishelyzetben ez tartja meg őket. Emellett ellensúlyoznunk kell azokat az üzeneteket, amelyek a gyűlölet és az ellenségeskedés nyelvén szólnak, és a különbözőségeket hangsúlyozzák. Azt kell hirdetnünk, hogy mi tart össze bennünket nemzetként, mi bennünk a közös. Mert mindannyiunknak Nigéria a hazánk, keresztényeknek, muszlimoknak, hinduknak egyaránt. Fontos, hogy az egyház segíteni tudjon abban, hogy megtaláljuk az együttélés módját. De igazságosság nélkül nem lehet együtt élni. Ezért igyekszünk emlékeztetni a kormányt arra, hogy az államnak alkotmányos kötelezettsége minden egyes nigériai állampolgár életének és tulajdonának a védelme, függetlenül attól, hogy az illető milyen vallás követője, melyik régióból származik,

vagy milyen etnikai hátterű. Minden ember Isten képmására teremtett, és ebből fakadóan mindenkit egyformán megillet a tisztelet. Ennek hirdetése nagyon fontos feladata az egyháznak. Ökumenikusan is aktívak vagyunk, igyekszünk közös megoldásokat találni a katolikusokkal, anglikánokkal, metodistákkal és másokkal, és végiggondolni, hogyan tudnak egyházaink részt venni a béke- és nemzetteremtés folyamatában. Persze próbálunk a lehetőségeinkhez mérten konkrét segítséget is nyújtani. Amikor például egy közösséget támadás ér, az emberek elveszítik mindenüket, és nincs mit enniük, akkor – ha csak lehetséges – segítünk, gyűjtést szervezünk, igyekszünk forrásokat találni, hogy támogathassuk őket az azonnali, legszükségesebb dolgokkal és aztán hosszabb távon is.

– Említette, hogy elsősorban a közös pontokat kell nézni, és nem a különbözőségeket kell hangsúlyozni. Az evangélikusok nagy családjában milyen területeken tapasztalhatunk egységet, és hol vannak törésvonalak? ▶

– Tisztában kell lennünk azzal, hogy a Lutheránus Világszövetség különböző körülmények között élő egyházakat fog össze. Minden tagegyház más-más realitásokkal szembesül, minden helyzet egyedi. A világszövetség célja, hogy olyan közös platformot biztosítson, ahol végiggondolhatjuk, hogyan értelmezzük magunkat együtt evangélikus felekezeti keresztényekként. A szervezet néhány fontos pilléren alapul: közös teológiai gondolkodás a minket körülvevő világ realitásairól; diakóniai segítségnyújtás a szenvedők számára, valamint a misszió. A diakóniai munkát nemzetközi szinten a szervezet világszolgálati osztálya végzi a menekültellátáson keresztül, de támogatjuk a tagegyházakat is a helyi munkában. Természetesen mindig vannak megosztó témák. Ilyenek a politikai kérdések, például a múltban ilyen volt a dél-afrikai apartheidrendszer megítélése. Egy másik példa a közelmúltból a család, házasság és szexualitás kérdése. Tudjuk, hogy vannak egyházak, amelyekben ez nagyon nehéz téma. A világszövetség tu-

datosan döntött úgy, hogy nem hoz döntést a kérdésben, hanem továbbra is teret ad a kölcsönös tiszteleten alapuló, őszinte párbeszédnek. Nincs olyan univerzális megoldás, amelyet a világszövetség fel tudna ajánlani a tagegyházaknak, és amely mindenkinek megfelelne. Vannak ugyanis olyan országok, ahol a kérdésnek még a felvetése is illegális, másutt viszont teljes a szabadság. A szövetség törekszik arra, hogy szem előtt tartsa ezt a sokféleséget, és végső soron az egyház helyi szolgálatát támogassa, ne pedig veszélybe sodorja. Vannak természetesen világszövetségi szintű programok teológiai, diakóniai és missziológiai témákban, a nemek közti igazságosság témájában vagy a fiatalok bevonását célozva, de mindezeknek a helyi szintű megvalósításához inkább az egyházak helyi realitásokat figyelembe vevő helyzetbe hozására, folyamatos kísérésére van szükség. A globális szinten meghozott döntéseket tehát mindig lokalizálni kell. Lutheránus világszervezetként fontos az ökumenikus elköteleződésünk

is. Ezért folyamatosan párbeszédben vagyunk a római katolikusokkal, az anglikánokkal és a metodistákkal, és mostanában keressük az együttműködés lehetőségeit a pünkösdi egyházakkal is. Nem úgy tekintünk magunkra, mint akik a többiek-től elszigetelten léteznek, hanem mindig másokkal együtt, más egyházak összefüggésében látjuk az evangélikusságot is. A kereszténység nagy családján túl más vallásokkal is szeretnénk együttműködni. Van például az Iszlám Segélyszervezettel egy megállapodásunk, amelynek célja, hogy közösen gondoskodjunk arról a kétmillió menekültől, aki világszinten a Lutheránus Világszövetség segítségére van utalva. Szövetségünk a legnagyobb felekezeti szervezet a menekültellátásban, és ezt többek között az Egyesült Nemzetek Szervezete is méltányolja.

– **2017-ben választották a Lutheránus Világszövetség elnökévé. Ez a pozíció hogyan árnyalja azokat a tapasztalatokat, amelyeket korábban a genfi iroda munkatársaként szerzett?**

Panti Filibus Musa Luther Márton végrendeletét olvassa az Evangélikus Országos Levéltárban

FOTÓK: MAGYARI MÁRTON

Az LVSZ-elnök áhítatot tart az országos iroda munkatársainak; balra Balicza Klára, a tolmács

– Amikor Genfben dolgoztam, akkor a stáb tagja voltam. Naponta foglalkoztam az egyházakat érintő helyzetekkel, realitásokkal. Az afrikai régióért felelős titkárként állandó kapcsolatban voltam a kontinens egyházvezetőivel. Igyekeztem támogatni őket, tanácsot adni, képzéseket szervezni. Később, a missziói és fejlesztési osztály igazgatójaként már globálisabb rálátásom volt a tagegyházakra, de tulajdonképpen ugyanazt a feladatot végeztem, mint korábban, csak szélesebb körben. Most elnökként inkább a stratégiai döntések és az irányítás szintjén mozgok. Az a feladatom, hogy biztosítsam, hogy a globális szinten hozott döntések elősegítsék a világszövetség tagegyházainak közösségben történő együttélését. A szervezet alkotmányának értelmében kölcsönösen elköteleződünk egymás iránt, az ökumenikus párbeszéd, az igazságosság és az elnyomottak képviselése irányában. Elnökként tehát én vagyok mindezen vállalásoknak a letéteményese, nekem kell figyelnem, hogy megvalósul-e az, ahogy mi magunkat evangélikus közösségként értelmezzük. Sajnálatos módon elnöki időszakomat nagyban befolyásolta a koronavírus-járvány. Nagyon nehéz volt megszervezni a tanács éves üléseit is, csak online volt erre lehetőség. És csak azért sikerülhetett, mert a tanácsstagok és a régiós alelnökök nagyon elkötelezettek voltak. Nem tudom, enélkül hogyan tudtuk volna fenntartani a működést.

– Jövő szeptemberben Krakkóban lesz a világszövetség következő nagygyűlése. Hogyan készülnek az alkalomra?

– Hálásak vagyunk a Lengyelországi Evangélikus Egyháznak azért, hogy vendégül látnak bennünket. Idén november közepén Krakkóba utazunk, megtekintjük a helyszínt, átnézzük a nagygyűlés tervezett programját, és finomítjuk a költségvetést. Nagy öröm és várakozás van bennünk amiatt, hogy ismét Közép-Európa ad otthont a nagygyűlésnek. Azt gondolom, hogy történelmük miatt a régió tagegyházai sokat adhatnak az evangélikusságnak, és nagy ajándék, hogy ismét lehetőséget kapunk arra, hogy meghallgathassuk az üzenetüket. Ugyanakkor tudjuk, hogy a környező helyzet nagy bizonytalanságot hordoz. Sosem gondoltuk volna, hogy Európa földjén olyasmi történik, amit Ukrajna orosz megtámadása magával hozott. Azt gondolom, hogy ez a háborús helyzet befolyásolni fogja a nagygyűlést is. Ismét szembe kell néznünk azzal a ténnyel, hogy bár azt feltételezzük, a világ a béke és a fejlődés irányába halad, egyszer csak mindent elől kell kezdenünk, és őszintén beszélünk kell a világ helyzetéről és a politikai kérdésekről. Persze nem csak Oroszország és Ukrajna áll majd a középpontban. A világon nagyon sok fegyveres konfliktus zajlik, és a második világháború romjain

létrehozott szervezatként nekünk sosem szabad elfelejtenünk, hogy a világ más részei iránt is felelősséggel tartozunk. Véleményem szerint a klímaváltozás is fontos kérdés lesz majd. Ennek nagyon sok tagegyházunk fizeti az árát már most is. Afrikában például kiszáradó tavakkal, folyókkal találkozunk, terjeszkedik a sivatag, kiszámíthatatlanná válnak az esőzések, aszályok vagy áradások sújtanak olyan területeket, ahol ilyesmire korábban nem kellett számítani. Ezek miatt sokan szenvednek, és ez azt jelenti, hogy túl kell lépnünk a retorikán, és valóban fel kell tennünk magunknak a kérdést: mit szükséges tennünk a világban ahhoz, hogy legalább elkezdődhessen a narratívaváltás, és hogyan tudjuk jobban gondját viselni a teremtett világnak? És itt kerül a képbe az egyház szerepe, mert nekünk megvan a lehetőségünk arra, hogy mozgósítsuk az embereket. Először is alkalmazkodásban, de abban a tekintetben is, hogy pozitív változást érzünk el.

– Európai körútjának az utolsó állomásaként érkezett Magyarországra. Milyen tapasztalatai vannak hazánkról?

– Nagyszerűek! Először is szeretném elmondani, mennyire sokat jelent az a kapcsolat, amely a nigériai és a magyarországi evangélikusok között fennáll. Fontos tudni, hogy vannak testvéreink a távolban. Jó volt találkozni, látni az egyház munkáját és összehasonlítani az itteni és az otthoni helyzetet. Számos alkalommal hallottam már, hogy Magyarország kormánya szívéen viseli azoknak a sorsát, akik szenvednek a hitük miatt. Ez bátorító számomra, mert azt sugallja, hogy nem vagyunk egyedül azokban a harcokban és küzdelmekben, amelyeket mi Nigériában és mások máshol a világban folytatnak, hanem vannak, akik mellettünk állnak. Vigasztaló látni azt is, ahogyan az itteni egyházak és szervezetek segítik a menekülteket, hogy akár csak egy-egy gyülekezet is több száz embert látott el a háború kitörésekor. A Magyarországi Evangélikus Egyház mindig is fontos szerepet töltött be a Lutheránus Világszövetség életében, és sokat hoztátett ahhoz, amit ma gondolunk a szervezetünkről. Ezért is hálásak vagyunk.

■ VITÁLIS JUDIT

Köszönjük Balicza Klára
külügyi referensnek
az interjú elkészítéséhez nyújtott segítségét.

Kőszeghyné Raczkó Zsuzsanna *esperes*
Somogy-Zalai Evangélikus Egyházmegye

Felragyogás

Nyugtalanító érzés úgy belépni egy helyiségbe, hogy a szemem sarkából észreveszem: összesúgnak a bent lévők. Még nyomasztóbb, ha közelebb lépve elhallgatnak, vagy teljesen másról kezdenek beszélni, mintha nem is rólam lett volna szó. Mindezt tetézi, ha az eset hittanórán történik, miközben hét nyolcadikos diák figyelmét próbálom lekötni. Nem egyszerű, hiszen hatan közülük lányok. Mesterei a terelésnek, háritásnak és annak, hogy egyetlen szavamba kapaszkodva teljesen más irányba vigyék az óra menetét. Kedvesek, fiatalok, őszinték és cserfesek. Igazi tizenöt évesek, akiket leginkább a divat és a fiúk érdekelnek, de ha számukra érdekes az óra témája, akkor hatalmas lelkesedéssel vetik bele magukat bármilyen kisebb-nagyobb projektbe.

Ez viszont most nem az az alkalom. Látom rajtuk, hogy néhány perc még, és elkezdnek egészen másról csevegni. Ezt a néhány percet kihasználva lelkesen magyarázok, amikor a szemem sarkából észreveszem, hogy összesúgnak, miközben engem figyelnek. Ahogyan odafordulok, felbomlik a gittegylet, és látszólag zavartalan az óra menete. Aztán néhány pillanat, és újra érzem, hogy rólam beszélnek:

– De igen, nézd már meg!

– Nem, szerintem nem. Vagy mégis, talán, de nem olyan feltűnő.

Egyre kellemetlenebbül érzem magam. Mi lehet rajtam nem olyan feltűnő? Talán maszatos az arcom? Foltos a ruhám? Ösztönösen a hajamat igazgatom, miközben most már leplezetlenül bámulnak rám, mint egy emberkísérlat alanyára.

– Valami baj van, lányok?

– Nem, nincs, csak Zsuzsa néni *glow upolt*.

Egy pillanat – szerintem a nagy meglepetéstől – kiesett akkor ott az életemből, és újra menthetetlenül öregnek éreztem magam.

A kifejezés értelmét csak sejtettem, de az óra után egy gyorstalpaló Google-tanfolyamon kiművelődtem a „felragyogás” témakörében. *Glow upról* akkor beszélünk, ha pozitív irányban változik valami valakinek a külső megjelenésében. Új ruha, frizura, fogyás vagy bármi, ami esztétikailag javít az illető külsején.

Ahogyan olvastam a kifejezés jelentését, eszembe jutott a tíz évvel ezelőtti önmagam. Pontosan száznyolc kilogrammot mutatott a mérleg, amikor kiderült, hogy cukorbeteg vagyok. Sosem gondoltam, hogy harmincöt évesen velem ez megtörténhet, annak ellenére, hogy a sze-

retetvendégségeken az összes süteményt végigkóstoltam legalább háromszor, és a mozgás egyáltalán nem volt az életem része.

Sokkoló volt hallani a diagnózist, de még inkább egyszer végre tisztán, szépítgetés nélkül szembenézni önmagammal. Akkor, abban a pillanatban elhatároztam, hogy változtatni fogok. Először is a berögzült szokásaimon, melyek már annyira hozzám nőttek, hogy szinte megszerettem őket. Változtattam az étrendemen, a napi rutinomon. Nyolcvanhat kilogrammra már elkezdtem mozogni. „Izomláztató tornaklubot” indítottam Ecsenyben, az akkori szolgálati helyemen. A szeretetvendégségekre diabetikus süteményt sütöttem, és próbáltam megértetni a hozzám hasonló cipőben járókkal, hogy nem elég a vércukorcsökkentő gyógyszer, ha az életmódjukon semmit sem változtatnak.

Voltak, és azóta is vannak pillanatok, amikor komolyan a kétségbeesés határán állok. Azóta is folyamatosan küzdök önmagammal, a lustaságommal, hogy az életmódváltásom egy életre szóljon. *Glow upoltam*, változtam, változtattam, és azóta is vallom, hogy a döntés mindig a mi kezünkben van. Rajtunk múlik, akarunk-e változtatni és változni akkor, amikor az életünk a tét.

Túl a népszámlálás online részén – és hamarosan egészén –, az eredményekre várva a szívünk mélyén érezzük, hogy nagy a tét. De vajon mi kell ahhoz, hogy egyházunk léte, gyarapodása ne legyen kérdés vagy bizonytalanság számunkra? Mi kell ahhoz, hogy egyértelmű legyen a létjogosultságunk a társadalomban, szolgálatunk, küldetésünk a világban? Talán a *glow up* a válasz. Megújulni, mozgásba lendülni. Belülről, a közösségeinkből, templomainkból sugározni kifelé a fényt, a szeretet tüzeit. Változtatni, félretenni a fásultságot, az elkényelmesedett hitünket, a bennünk lévő pesszimizmust és hagyni, hogy Krisztus fénye rajtunk keresztül is láthatóvá, érezhetővé váljon a világban.

Nem elég a külsőségekben változni: teljes megújulásra, életmódváltásra lenne szükségünk. Arra, hogy ne csak a templomaink falain belül legyünk keresztyének, hanem mások számára érezhetően is megmutassuk, hogy Krisztusban megtalált örömünk, életünk van. Mindig van egy pont, amikor szembe kell néznünk önmagunkkal, amikor döntenünk kell: lemondunk magunkról, a Krisztustól kapott feladatunkról, vagy belátjuk azt, hogy az örömet, a fényt, a reménységet kell hirdetnünk, hogy „vonzó látvány, íz, fény [legyünk] – úgy lesz holnapunk” (EÉ 473,4). ■

Értékközvetítés nem középiskolás fokon

Lackner Pál az Evangélikus Országos Gyűjteményig vezető útról

Sorozatunkban a Magyarországi Evangélikus Egyház budapesti Üllői úti országos székházában szolgálatot végzőket szólaltatjuk meg indíttatásukról, munkájukról, céljaikról. Dr. Lackner Pál volt tábori püspökkel, a püspöki tanács titkárával, az Evangélikus Országos Gyűjtemény közelmúltban megválasztott igazgatójával életútjáról és a gyűjtemény közösségünket erősítő lehetőségeiről is beszélgettünk.

– Lelkészcsaládból származik. Egyértelmű volt, hogy ön is a lelkészi hivatást fogja választani?

– Lelkészgyermekként pályám az énekszámablák rendezésével kezdődött, majd az *Evangélikus Élet* árusításával, később kántori szolgálattal folytatódott. Többrétegű folyamat vezetett oda, hogy a lelkészi szolgálat mellett döntsek. Ebben az sem elhanyagolható, hogy fiatalkoromban jelentős lelkészhiány volt egyházunkban. A hetvenes évek végén, nyolcvanas évek elején többen azt éreztük, hogy szükség van az egyházban gondolkodó, elkötelezett fiatalokra. Feléssel, Puskás Sárával három évet szolgáltunk Mórton. Később, a lelkészavatásunk után medgyesegyházi helyettesítéssel Gyulán, 1991–2005 között Győrről voltunk lelkészek.

– 2005 és 2011 között a protestáns tábori püspök tisztét töltötte be. Milyen szálak fűzték a katonasághoz?

– Teológuskoromban másfél évig voltam katona. Amikor az 1990-es évek elején elkezdődött a katonai tábori lelkészi szolgálat, akkor a győri laktanyában és a határőrségnél voltam kiegészítő lelkész. Egyházunk vezetése úgy döntött, hogy engem szeretne tábori püspöknek küldeni. Ez egy egészen speciális szolgálati terület, ahol a gyülekezetekhez képest lényegesen alacsonyabb átlagéletkorú közösség lelkigondozása a lelkészi feladat. A misszióban rendkívül jelentős ökumenikus és nemzetközi, helyenként multikulturális kontextussal találkoztam.

– Lelkészi, vezetői szolgálata mellett tudományos munkát is végzett. Magna cum laude minősítéssel védte meg értekezését 2009-ben.

– Az alapvetően egyháztörténeti, jogtörténeti és statisztikai doktori munkámban az 1734-től a második világháború végéig terjedő időszak evangélikus szervezeteinek változásait vizsgáltam a volt Monarchia területén.

– 2012-ben lett egyházunk püspöki tanácsának a titkára. Mit takar ez a feladatkör?

– Ez viszonylag kevésbé adminisztrációval, inkább spirituális kérdésekkel foglalkozó testület. Fő feladatom a püspöki tanács döntéseinek az előkészítése. Ez a tisztség azt is magában foglalja, hogy időnként nekem kell képviselnem egyházunkat. Eközben többen között Balatonbogláron és Nagybörzsönyben végeztem helyettesítői szolgálatot, valamint a Protestáns Felsőoktatási Szakkollégiumban voltam spirituális.

– Az országos presbitérium ez évben megválasztotta az Evangélikus Országos Gyűjtemény igazgatójának; július 1-jétől tölti be ezt a tisztét. Milyen feladatok állnak ma az intézmény előtt?

– Jelenleg a megnövekedett rezsiköltségek és a gyűjteményeink raktározási nehézségei jelentik a legfőbb kihívásokat. Könyvtárunk, levéltárunk és a múzeumunk is nemcsak eszmei értelemben őriz pótolhatatlan értékeket, hanem egyházunk identitása szempontjából is meghatározó az a kincs, amit ápolunk, feldolgozunk és bemutatunk. Gyűjtemé-

FOTÓ: MAGYARI MÁRTON

nyünk jól beágyazott a mai tudományos közgyűjteményi hálózatba. Az elkövetkező években arra próbálunk törekedni, hogy egyházunkon belül is nagyobb ismertséget kapjon az, amit az intézményeink révén be tudunk mutatni. Közép- és hosszú távú előkészítő munkát végzünk. 2023-ban lesz száz éve, hogy megindult hazánkban az egyetemi szintű evangélikus lelkészképzés. Erre az Evangélikus Hittudományi Egyetemen közösen készülünk, de már most tervezzük az *Ágostai hitvallás* – 2030-ban esedékes – ötszázadik évfordulójára való emlékeztetést is. Elkezdődött egyházunk énekeskönyvének megújítási folyamata, egyben a legtöbb Luther-korál keletkezésének ötszázadik évfordulóját és Johann Sebastian Bach nagy művei keletkezésének háromszázadik évfordulóját is ünneplhetjük. Ezek a jubileumok alkalmasak arra, hogy a megszokott kereteken kívül ragadjunk meg olyan témákat, amik az önértékelésünk és önmeghatározásunk szempontjából fontosak.

■ G. Á.

Egy anyaház két évtizede

Diakonisszaképző intézet Békéscsabán

Nehéz körülmények között zajló beteggondozás, nemkülönben a város utcáin is jelen lévő koldusok, ínség – mindezek orvoslást kívántak a 19. század közepén Békéscsabán. Brozmann Dániel evangélikus lelkész javaslatára dr. Schlotterbeck – felvett nevén Réthy – Pál orvos tervezetet készített a városban létesítendő ápoló- és kórintézet felállítására. Ez volt az első lépés a békéscsabai diakonisszaképző intézet felé, ám a megszületésére egészen 1925-ig kellett várni.

A tervezet elkészülte után, 1848 februárjában kiadták a választmány határozatát, amely megfogalmazta az intézmény megalapításának feltételeit. Bár sikerült pontosan meghatározni a működést, valamint elnyerni a városi elitnek és a gyülekezet tagjainak támogatását, a forradalom és szabadságharc miatt a kezdeményezés zátonyra futott.

Csaknem harmincöt évnek kellett eltelnie, hogy megépüljön a Békéscsabai Városi Közkórház. Ez adta az indítást Haan Lajos evangélikus lelkész (1818–1891) számára, hogy evangélikus árvaház alapítását kezdeményezze. A megnyitását 1917-re, a reformáció megindulásának négy századik évfordulójára tervezték, s bár szépen gyűltek az adományok,

mindezt nem tudták megvalósítani, hiszen kitört az első világháború.

Az első világháború után a frontról kevés férfi tért haza, az anyák családfenntartó nélkül maradtak gyermekeikkel. Az éhínségek és a kor betegsége, a tuberkulózis miatt sokan életüket veszítették, rengeteg gyermek maradt árván, ez pedig Békéscsabán is egyre sürgetőbbé tette a szeretetintézmények létrehozását.

TILTOTT SZOLGÁLAT

A mezőváros evangélikus gyülekezete 1918-ban választotta lelkészévé Szeberényi Gusztávot (1890–1941), aki maga is tábori lelkészként szolgált a háborúban, betegsége azonban hazatérésre

kényszerítette. Szeberényi Lajos Zsigmond (1859–1941) fia a világháború kitörése előtti hónapokban, segédlelkész korában diakónusként szolgált az idősebb Friedrich von Bodelschwingh (1831–1910) által alapított, Béthel, illetve Názaret nevű szeretetintézményekben. Németországi kapcsolatait és diakóniai tapasztalatait felhasználva Szeberényi rövid időn belül hozzálátott a szeretetmunka megszervezéséhez egyházközségében. Saját parókiájának egyik szárnyát felajánlotta egy kisebb árvaház létesítésére, a gyülekezet anyagi lehetőségeire támaszkodva pedig szorgalmazta az árvaellátás fejlesztését.

Az intézményes diakónia a békéscsabai evangélikus gyülekezetben hivatalosan 1925. október 17-én indult el. Ekkor már nyolc árva elhelyezésére volt mód. Szeberényi lelkész pontosan tudta, hogy a diakóniai munka folytatásának tárgyi és személyi feltételei is vannak, ezért az istentiszteleteken, a bibliaórákon, házi áhítatokon kérte a szülőket, járuljanak hozzá, hogy szolgálni kívánó leányukat

A békéscsabai diakonisszák közössége

Az anyaház épülete

diakonisszává képezhesse az egyház. ► Többet ezt az apácasággal azonosították, ezért tiltották gyermekeiknek, hogy ezt a hivatást válasszák. Az első leány, Mekis Mária jelentkezése – 1927-ben – azonban mindent megváltoztatott.

NEM SIKERÜLT LEBESZÉLNI

Mekis Mária (1906–1988) számára a diakonisszahivatást a helyi segédlelkész, Linder László (1893–1980) ajánlotta, akinek családja a Felvidékről származott. A fiatal lány ezért felkereste a Liptószentmiklósi (Liptovský Mikuláš, ma Szlovákia) lelkészt, Michal Maderát, aki néhány napos látogatásra invitálta őt. Itt ismerkedett meg Mária Kmeťová diakonissza nővérrel, aki a németországi Breslauban (Wrocław, ma Lengyelország) lévő Betánia diakonissza-anyaházból tért haza, hogy Liptószentmiklóson szolgálhasson az árvaházban.

Mekis Mária ekkor úgy döntött, maga is Németországba utazik, hogy diakonisszaképzésben részesüljön. Szeberényi Gusztáv lelkészhez fordult azzal a kéréssel, hogy fordítsa le németre az önéletrajzát, hogy Breslauba utazhasson. A lelkész először próbálta őt lebeszélteni tervéről, mondván, a diakonisszaszolgálat fizikailag és mentálisan is nehéz hivatás – vegye fontolórára, és jöjjön vissza egy héttel később, ha továbbra is kitart a szándéka mellett. És Mária kitartott.

Útja először Liptószentmiklósról, Mária Kmeťová diakonissza nővérhez

vezetett. Csak ezután indult tovább Breslauba, ahol a szintén liptószentmiklósi származású Ada Brozmann nővér várta.

Mekis Mária példáját követve barátnője, Baukó Mária is diakonisszának jelentkezett. Szeberényi Gusztáv lelkész ezért újból felvette a kapcsolatot a német anyaház vezetőségével, és immár hivatalosan is megállapodott velük abban, hogy az intézmény négy éven keresztül diakonisszaképzésben részesíti a Békéscsabáról hozzájuk irányított jelentkezőket. Ennek eredményeként Baukó Mária 1928 januárjában az első hivatalos kiküldöttként utazott Breslauba.

MEGALAKULÁS, BŐVÜLÉS, MEGSZŰNÉS

1929. május 9-én megalakult a Békéscsabai Evangélikus Diakonissza Egyesület. Ugyanezen év őszén egy tanító özvegye, Simkó Károlyné Kliment Mária a gyülekezetnek adományozta város széli tanyáját egy kétholdas telekkel és szőlővel szeretetmunka céljára. Ezen a helyen működött Kis Bethánia néven az az otthon, amely tizenöt-húsz árva gyermeknek és néhány idősnek kínált elhelyezést.

Mekis Mária a kurzus elvégzése után a diakonisszaruhát és a főkötőt 1929. október 1-jén kapta meg, majd visszatért Békéscsabára, hogy az evangélikus árvaházban részt vegyen a gyermekek nevelésében. A diakonisszaház akkor még a breszlai anyaház egyik külső álmóhelyeként működött. A következő

Szeberényi Gusztáv

év elején Ida Siegert érkezett Breslauból, hogy a Simkóné-féle házban végezze tovább szolgálatát. A békéscsabai anyaház három évre kötött szerződést a németországi intézménnyel, hogy az átengedje számukra Ida nővért. Még annak az évnek a novemberében az evangélikus árvaház átköltözött a Zsilinszky utcából a Wlassich és a Lepény Pál utca sarkán álló épületbe.

1930-tól Emilia Ott látta el a diakonissza-főnöknői feladatokat, 1933-ban azonban visszatért Breslauba. Utódja Baukó Mária lett. 1934-ben a békéscsabai kórház új pavilonjában három diakonissza nővér vette át a betegápolást. Mindeköz-

ben Mekis Mária próbaidőre küldték Medgyesegyházára, ahol ő sikeres gyűjtést szervezett az árvaház javára. Emellett elindult a Wartburg Leányegyesület működése is. Szeptemberben egy diakonissza alkalmazásával elkezdődött a szórványgondozás. 1935-ben beiktatták az új főnöknőt, Ida Siegertet, a következő évben pedig Békéscsaba adhatott helyet a Délkelet-európai Diakonissza Anyaházak Szövetsége által rendezett konferenciának.

1937-ben a békéscsabai kórház belgyógyászatával bővült a diakonisszák munkaállomásainak köre. A következő évben az intézmény három leánykonferenciát is szervezett, hogy népszerűsítse a diakonisszaszolgálatot. 1939-ben már tizenhat diakonissza végezte a szolgálatot Békéscsabán. Abban az évben vált önálló anyaházzá az intézmény, ezért az összes nővér hazatért Breslauból. A képzést immár helyben szervezték, és a nővérek nemcsak kórházban, árvaházban, napközi otthonban és aggok házában végeztek szolgálatukat, hanem internátusi leveléssel is bővült a kör.

Szeberényi Gusztáv halála 1941-ben nagy törést jelentett a diakonisszák életében. A gyülekezet és az anyaház vezetését Linder László lelkész vette át.

Mekis Mária

Ugyanabban az évben a diakonisszaintézet belépett a Magyar Luther Szövetségbe.

A második világháború után a diakonisszák szolgálata főként a város és a környező települések gyülekezeteiben zajlott. A békéscsabai intézményes diakonisszaszolgálat ugyan 1948-ban megünnepelhetette fennállásának huszadik

évfordulóját, a következő évben mégis gyökeres változások történtek. Az anyaház egyik felében működő leányinternátus az államosítás következtében bezárt. Az épület másik részében a szlovák népi kollégium kapott helyet, ezért a nővérek innen el kellett költözniük. A diakonisszák szolgálati területei leszűkültek.

Az állam 1951. december 1-jével megszüntette a magyarországi evangélikus diakonissza-anyaházakat. A békéscsabai nővérek is megváltak egyenruhájuktól, és civilben folytatták szolgálatukat. Egyesek a városi kórházban végeztek ápolói feladatokat, mások pedig az evangélikus árvaházban és a szeretetotthonban dolgoztak tovább. Az árvaház 1960-ban megszűnt, a szeretetotthon azonban fennmaradt. Vezetésével Mekis Mária egykori diakonissza nővért bízták meg. A győri és a budapesti egyesülettel ellentétben a mindig is maroknyi békéscsabai diakonisszaközösség 1989 után nem szerveződött újjá.

■ KONDOR BOGLÁRKA

A szerző az Evangélikus Országos Múzeum múzeum-pedagógus-tárlatvezetője, az Eötvös Loránd Tudományegyetem Történelemtudományi Doktori Iskolájának PhD-hallgatója.

KÖNYVBEMUTATÓ

A Luther Kiadó mindenkit szeretettel hív
az **Igéző jelek**
Keresztény szimbólumok és magyarázataik
Luther-idézetekkel
című könyv és színezőfüzet bemutatójára.

Boda Zsuzsa szerkesztővel és
Széman Richárd fotográfussal
Somlainé Kiss Viktória, a „macivarró” beszélget.

Időpont:

2022. NOVEMBER 7., HÉTFŐ, 17 ÓRA

Helyszín:

SASHALMI KÖNYVTÁR

Budapest XVI. kerület, Veres Péter út 53.

A kötet a mátyásfüldi evangélikus templom mennyezetkazettái alapján készült.

Keresztény, válogatott?

Róm 10,12–17

Felkiáltójel. Ó, ió, ció, kció, ekció, lekcio, elekció, szelekció! De ki szelektál, ki válogat? Óriási kérdés volt már az első keresztény gyülekezetek életében is, de az ma is. Mióta ember él a földön, válogat, szelektál. Az ősemler a vadászat, gyűjtögetés közben, a ma embere a munkahelyek, az okostelefonok, a ruhák és az élelmiszerek között, de válogatja még a szemetet is, jó esetben, természetesen: kommunális, műanyag-, papír-, üveg-, veszélyes hulladék, és még folytathatnánk.

Válogató emberek vagyunk, lássuk be. Apró dolgokban éppúgy, mint életünk fontos döntéseiben. Válogatók vagyunk: emberekben is. Ő igen, ő nemigen, vagyis: nem. Ez a családtag rendben, ez nincsen rendben. Őt szeretem, őt nem szeretem. Ő szimpatikus, ő nem szimpatikus, ővele egyetlen érték, ővele nem. Vele megegyezik az ízlésem művészeti alkotásokban, sorozatokban, életfelfogásban, gasztronómiában, vele pedig nem. És ahogyan megyünk befelé, az élet sűrűjébe, egyre inkább érezzük azt is: nő a tét. Ővele szóba állok, ővele már nem. Ő olyan családtag, akivel szívesen együtt ebédelek, ő pedig olyan, akivel már nem ülök le egy asztalhoz. Micsoda családi drámák! Egy életre kettétört kapcsolatok!

Valljuk be, hiszen ez emberi vételességünk része, szeretünk szelektálni – sajnos sokszor emberek között is. Úzzuk ezt a mesterséget mi is. Mint ahogyan úzték Mózes, Ézsaiás, Jézus vagy Pál idejében. Magabiztosan jelentették ki minden kor farizeusai, hogy ki méltó az Isten országára, és ki nem, hogy ki mehet oda Jézushoz, és ki nem. Mint ha legalábbis embernek delegált feladat lenne az ítélezés, egyfajta vallásos szelekció.

Óriási tévedés ez. Szereptévesztés. Amit Péter Kornéliusz házában mond – „Most kezdem igazán megérteni, hogy nem személyválogató az Isten...” (ApCsel 10,34) –, az akár a páli igeszakasz motója is lehetne.

Isten nem személyválogató, nem szelektál. Éppen ezért az ember – akit Isten a saját képmására teremtett – az egyik legnagyobb bünt követi el, ha elkezd méregetni a másikat: hogy ő meg ő meg ő miért nem illik a gyülekezetbe, az egy-

seit, hogy mi azon a bizonyos széles úton bandukoljunk csupa olyan emberrel, akik ugyanolyanok, mint mi.

De ez nemcsak hogy nem következik a jézusi tanításból, hanem éppen az ellentéte annak: Jézus a keskeny útra hívja el az övéit. Jézus a társadalom perifériáján élőkkel is szóba áll, asztalközösséget vállal, sőt elhívja őket a tanítványi válogatottba, ahol Jézus elhívása az egyetlen kritérium. Mindenkinek helye van, aki elfogadja a jézusi elfogadást, befogadást. Jézus magához hív, és ahogyan az idei év igéjében is hangsúlyozzuk, senkit sem küld el, aki hozzá megy.

Ami nem azt jelenti, hogy nem kell megváltozni vagy hozzá változni, hanem azt jelenti, hogy vele úgy vándorolhatunk, és úgy tehetjük le a voksunkat és az életünket a krisztusi út mellett, hogy közben maradhatunk önazonosak, ugyanakkor válhatunk Krisztus-azonossá is. Micsoda ajándék ez! Micsoda kiváltság!

Pál felerősíti a jézusi szándékot.

Az igencsak összetett római közösségnek írt levelében tudatosan szembe megy a fel-felbukkanó szelekciós vágyakkal. „Nincs különbség zsidók és görögök között – írja –, mert mindenkinek ugyanaz az Úr, és ő bőkezű mindazokhoz, akik segítségül hívják őt, mert »aki segítségül hívja az Úr nevét, üdvözülné.«”

Óriási vigasztalás és felszabadítás van ebben a páli igében. Olyan lelki energia, amelyből katarzisz születhet. Akkor is, ha nyomasztanak az egyházi év végének kérdései az ítélettel, az elmúlással kapcsolatban.

Reménység van elrejtve! Igen, felkiáltójellel. Felkiáltójel. De ez már egy másik. Ó, ió, ció, áció, váció, ováció! Vagyis zajos ünneplés. Üdvrivalgás. Mégpedig a mennyben. Ha egy, akár csak egy ember is – akár te, akár én is – hazatér. Megérkezünk. Hozzá érkezünk. Először vagy sokadszor újra.

■ GÁNC S TAMÁS

KÉPUNK ILLUSZTRÁCIÓ

Kosztümből Luther-kabátba

*Ötven éve szentelnek lelkésszé nőket
egyházunkban*

Immár történelem: egyházunkban 1972-ben szentelték fel az első női lelkészt, Kovács Etelkát. Sokáig lelkészi munkatársként, Luther-kabát nélkül kerültek gyülekezetbe a nők, de a gyakorlatban már akkor is teljes körű szolgálatot végeztek. 1987. május 27-én a Deák téri evangélikus templomban tizenhárom nő állhatott frissen felavatott lelkészként az oltár elé. E napot, amely igazi mérföldkő volt egyházunk történelmében, a Zákeus Médiacentrum kisfilmen örökítette meg. A jubileum alkalmából két, a rendszerváltás előtt ordinált lelkésznőt kértünk arra, hogy osszák meg tapasztalataikat: az isteni elhívásra mondott igenjük után mennyire kikövezett vagy épp rögzös utat jártak be? De hogy ne csak a múlt tükrébe pillantsunk, megszólítottunk egy frissen szolgálatba állt lelkésznőt, Somogyvári Flórát is.

Dr. Szabóné Mátrai Marianna a zuglói lelkészi szolgálata után az Evangélikus Hittudományi Egyetem Gyakorlati Intézetének alapító vezetőjeként első kézből

adta át a tudást és az élettapasztalatot a hallgatónak. Autentikus és hiteles: lelkészfeleségként, anyaként is minden örömét és nehézségét ismeri a pályának.

„Akkoriban születtek a szabályok, amikor végzős teológus voltam. Lelkészi munkatársként küldtek ki minket, nőket: amint akkor mondták, »kibocsátottak«. Nagy ünnep volt az enyém az albertyi templomban két férfi évfolyamtársammal. Ők kétoldalt Luther-kabátban, én középen kosztümben. Már ez önmagában megkülönböztető volt. Ekkor 1974-et írtunk. 1979-ben parókussá választottak, akkor »igaziból« is ordináltak. Mégis, minden ellentmondása ellenére az elsőt tekintem a nagybetűs Ordinációmnak. A kiküldésünkkor a szentségek kiszolgáltatására, esketésre, temetésre nem kaptunk engedélyt. A szükség viszont máshogy döntött: Pécsen, ahol szolgáltam, olyan szórványok voltak, hogy hamar kellett püspöki engedélyért folyamodnom. Már az első ott töltött karácsony sem működött volna, ha nem oszthatok úrvacsorát. Bár Luther-kabát nélkül, de gyakorlatilag minden szolgálatot elláttam.”

Az 1987-es kisfilm egyik szereplője, B. Pintér Márta gyülekezeti lelkészként, majd egyházunk női missziói munkájának vezetőjeként segítette nőtársait a pályán. „1983-ban végeztem, fiúkkal és három lánnyal együtt bocsátottak ki a Deák téren. ▶

B. Pintér Márta podmaniczky diákokkal

Káldy Zoltán püspök olvasta az eskü szövegét, de mi, nők bizonyos részeit nem mondhattuk. Én mégis megtettem. Ahogy Mariann, jómagam is innen számítom az ordinációm. Az említett 1987-es szentelés azért is emlékezetes, mert akkor vártam Klára lányomat; érzelmileg éppen az anyaságra készültem már.”

A REALITÁS TUDATÁBAN

Mindketten rámutatnak: visszás volt, hogy a püspökök kialakult szabályok, törvények nélkül adtak engedélyt a szentségek kiszolgáltatására egy-egy szórványterületen. „Luther-kabát nélkül, fűtetlen, jéghideg templomban szolgáltam; nem volt könnyű – folytatja Márta. – A kulcszó a szükséghelyzet: lelkész édesanyám és kortársai is ezért lettek ordinálva az elsők között. 1978-ban, mikor kezdtem a teológiát, megkérdezték, lennék-e lelkigondozó a Sareptában. Azt feleltem: az Úristen nem erre hívott el, hanem lelkésznek! Láttam a szüleim küzdelmét a szocializmusban, ez kijózaníthatott volna. A realitás tudatában mentem a pályára, és így fohászok: »Uram, nem tudom, ezt hogyan oldod meg, de elég, ha te tudod, aki elhívta.«”

A szabályozatlanság zavarta a legjobban Szabóné Mátrai Mariannát is: „Részemről sem volt bizonytalanság: én is lelkész akartam lenni. Hiába, hogy Márta édesanyjának a generációja már szolgálatban volt, utána sokáig nem vettek fel lányokat a teológiára. Harmadikos gimnazistaként láttam, ismerőseimet a főtáborból még csak be sem hívták a felvételre. Írtam a teológia akkori dékánjának – érdemi választ nem kaptam – és Káldy püspöknek. Ő behívott a Puskin

utcába, és egy hosszú beszélgetés után megerősített: készüljek csak a felvételre. Garantálja, csak azért, mert lány vagyok, nem fognak elutasítani, ha amúgy megfelelek. A kor jellegzetes szituációját látjuk: nem voltak tiszták a játékszabályok a nők lehetőségeit illetően. De utánam már minden évfolyamba vettek fel lányokat.”

„Az egyháztörténet Ura majd gondoskodik a sorsokról. Meglátjuk, mi lesz»

FOTÓ: MAGYARI MÁRTON

Szabóné Mátrai Marianna

– ezt tudták csak mondani a professzorok édesanyám idején. Nekünk azt javasolták, menjünk férjhez teológushoz, az a legbiztosabb. Később egyre több lett a civil férj a lelkész mellett. A család és a hivatás közötti feszültség is egyre nyíltabban beszédtéma lett, ahogy nőtt a lelkész nők száma. Az Úristen állította egyenesbe a dolgokat. A rendszerváltás után pedig a

zsinat elkezdte rendezni törvényi szinten a lelkész nők jogi helyzetét is” – sorolja a fejlődés stációit B. Pintér Márta.

A lutheri reformáció egyházában a gyülekezetek is nyitottá váltak a női szolgálattevők iránt. „Nem tudnék teológiai érvelést mondani, ami a női lelkészség ellen szól. Isten egyaránt elfogadja a férfiak és a nők szolgálatát. Luthernek az egyetemes papságról szóló tanítása alapvető, jó ideje a laikusok bevonása is gyakorlat egyházunkban” – fűzi hozzá Szabóné Mátrai Marianna. B. Pintér Márta szerint ötven év alatt a nők igazolták: remek lelkészek. És arra is elvezetett ez a fél évszázad, hogy ma már nem probléma az indulás, az ordinálás – ezt már Marianna állapítja meg.

VÉDŐHÁLÓ AZ IMÁDSÁGOS KÖZÖSSÉG

A képzésben is figyelmet kaptak a nők. Hogy így legyen, annak Szabóné Mátrai Marianna is alakítója lett: „A férfi és a női tulajdonságok különbözősége érvényes itt is. A rendszerváltás idején sok lány érkezett, de még nagyon kevés női minta volt a hallgatók előtt. Ezért sok beszélgetést folytattunk a teológuslányokkal. Téma volt, hogy nem szabad úgy viselkedniük, mintha férfiak lennének. Nem mertek nőiesen öltözködni, keményen, határozottan léptek fel, a szószéken is idegen hangszínnel szóltak; hogy ezt elhagyják, azt gyakorolni kellett. A pályán igenis szabad és lehet nőiesen viselkedni. De idő kellett, hogy kialakuljon a minta, milyen egy lelkész nő. A pártalálás kezdetben nagy teher volt, de ma már múlt időben lehet beszélni a pályaválasztás

miatti társtalanságról vagy a pánikszerről férjhezmeneteléről: lelkészt vagy civil társat egyaránt normális módon találhat egy lelkész nő.”

B. Pintér Márta mindig természetesen igyekezett lenni: „Az sugározzon át a szolgálatomon, aki vagyok. Női voltomnak akkor éreztem különösen nagy előnyét, mikor egyedül maradtam a gyülekezetben. A presbiterek egy emberként álltak mellém, gentleman módjára támogattak a gyakorlati ügyek intézésében. A jó felügyelővel való összedolgozás kulcskérdés.”

Szabóné Mátrai Mariannának is nagy szerencséje volt, egész pályáján csapatban dolgozhatott. A megosztott teherhordozás nagy áldás – vélekedik –, így mindenki az erősségét tudja kibontakoztatni a gyülekezet javára.

Végignéve a megtett úton, van ok a hála, ünneplésre. Marianna szerint a kezdeti súlyos problémák eltűntek, ugyanolyan eséllyel dolgozhat ma a pályán egy nő, mint egy férfi. „Sikerült végigvinni ezt a történetet pozitívan.” Márta emlékeztet, hogy a szolgálatok sokasága emészt fel a nőket. „A gyülekezet támogatása és egy imádságos, lelki közösség védőhálója kell ahhoz, hogy érezzék, nincsenek egyedül, van mögöttük egy lelki tábor. Nőként lelkésznek lenni? A feladat nem könnyű – Isten rászedett, mint Jeremiás prófétát –, de ma sem tennék másként.”

Mariann megerősíti: „Én sem! Az imádkozó háttér fontosságáról magam is meg vagyok győződve.”

„VAGYUNK OLYAN ÜGYESEK”

Ami pedig a jövő nemzedéket illeti: Somogyvári Flóra két hónapja szolgál Csurgón. A fiatal lelkész nőt szintén az öt év-tizedes jubileum alkalmából szólítottuk meg.

„Nagyon szeretek az egyházban dolgozni. Büszke vagyok rá, hogy lelkész nő lehetek. A »női énem« azt mondaná, igen, jó lenne, ha nem »csak« ötven éve, hanem akár Luther óta szolgálhatnánk mi is lelkészként. De ne feledjük: a környező országokban sem volt mindig elfogadott a női lelkészség; van, ahol most sem az, sőt visszalépések hírére is halljuk e téren.”

Elhivatásáról, az előtte álló női példákra is érdeklődtünk. „Gyermekeként keresztelték, ám sokáig nem voltam aktív, hittanra, templomba se jártam hatodik osztályos koromig. Akkori lelkészem,

Szigethy Szilárd és felesége, Szigethyné Szenteczki Katalin nekem nagyon tetsző gyülekezetet és közösséget épített. Ott és akkor formálódott meg bennem: én is szívesen csinálnám ezt. Először arra gondoltam, hittanár leszek. A családomban tanárnő édesanyám adja a mintát. Látom a kapcsolatát a gyerekekkel: szinte minden diákkal megtalálja a közös hangot. Megtisztelő bizalmat szavaznak neki. A gyülekezetben is ezt láttam: Katalin a kreativitásával, közvetlenségével minden generációt megszólított, összegyűjtött.”

A fiatal lelkész nő számára már természetes, hogy felvételiztetett, és a teológia után Luther-kabátot ölthetett. „Sosem tapasztaltam sem a tanulmányaim, sem a most indult lelkészi szolgálatom alatt megkülönböztetést amiatt, hogy nő

tottam a családot: a lelkész úr már nincs itt, én vagyok az új lelkész. Kicsit furán nézett rám az édesapa. Hiszem, hogy vagyunk olyan ügyesek, mint a férfi kollégák, néha kitartóbbak, erősebbek is egy krízishelyzetben. Olyan női tanárim voltak, akik az erős szavaikkal, tetteikkel hatással voltak ránk. Abban erősítették meg minket, hogy nőként ugyanúgy mindenre van lehetőségünk, mint a férfiaknak, sőt ajtókat is meg tudunk nyitni. Láttam, ők hogy állnak helyt több területen is: a teológián, lelkészként, családanyaként, mint például dr. Pángyánszky Ágnes. Azt tanultuk tőlük, hogy a női lét pozitív dolog az egyházban. Immár lelkészi munkaközösségi ülésekre járok, ahol a férfiak vannak többen, de nem érzem, hogy az ő szavuk fontosabb lenne. Az evangélikus

FOTÓ: ADÁMI MÁRIA

Somogyvári Flóra az ordinációján a tabi gyülekezetben

vagyok. Csurgón mindenki nagyon kedvesen fogadott. A családban is kezdettől megkaptam a támogatást, mikor a lelkészi szolgálatot választottam.”

A család és a hivatás összeegyeztetéséről így gondolkodik: „Tudom, nőként a család okozhat szervezésbeli nehézségeket, pláne, ha nem lelkész az ember férje. A házastársnak segítenie kell például a gyerekfelügyeletben, mikor a lelkész nő vasárnap és az ünnepekkor istentiszteleteket tart. De látom az egyházban: olyan lelkész nő is szolgál, akiknek a férje nem hivatásbeli, és így is igazi »csapatmunkát« végeznek.”

Végül megoszt velünk egy friss történetet: „Tegnap jöttek keresztelést bejelenteni, s kérdezték: hát a lelkész úr mit csinál? Ő még pihen? Mire felvilágosít-

egyházban teljesen elfogadott, örömteli a női lelkészség gyakorlata.”

A következtetést így vonhatjuk le: a lelkészi szolgálat mint hivatás a nők előtt megnyílván áldást hoz arra, aki végzi, azokra, akikért nap mint nap szolgálatba megy, s teszi ezt Isten dicsőségére. Hála érte Istennek, az utat törő lelkész nő generációinak, az egyház egészének támogató együttműködéséért. Nagyon nagy utat tettek meg a nők ez alatt az ötven év alatt. A reformációi gondolkodásból eredő nyitottságra most is legyünk büszkék. Nem egyenjogúságért küzdő harcosok, hanem bizonyágtévők az évtizedek óta pályán lévő lelkész nő, akik hűségesen követték elhívó Urukat.

■ STIFNER-KÖHÁTI DOROTTYA

A bibliai történetek megszólító ereje

Játékot és élményt kínál a Godly Play-szemlélet

Népszerű teológia rovatunkban ezúttal egy hazánkban még kevésbé ismert, a bibliai történetmondás során alkalmazható szemléletet mutatunk be. A Godly Play alaposan kidolgozott módszertana, szemléltetőeszközei, illetve kötött szövegeknyvei nagy segítséget jelentenek a történetmesélő számára. A hatás pedig maradandó – sok esztendő múlva is emlékezetes az élmény annak, aki egyszer is hallott már Godly Play-szemlélettel elmesélt bibliai történetet.

A Godly Play kidolgozása Jerome Berryman teológus, pedagógus és író egész életén át tartó kutatásának és gyakorlatának köszönhető, majd számos munkatársával közösen végzett, gyerekek közötti szolgálatának az eredménye.

Pályája elején, az 1960-as években Berryman megismerkedett a Montessoripedagógiával [kidolgozója Maria Montessori (1870–1952) olasz orvosnő, pedagógus és pszichológus – a szerk.], amelynek gyermekképe nagy hatással volt rá, így egyre több ponton változtatta meg a kicsik között végzett munkájáról vallott felfogását. Először a jó pásztor (Jn 10) elbeszélésén dolgozott hosszú éveken át, majd Jézus példázatait, a klasszikus valláspedagógiai megközelítés szerint az egyik legnehezebben tanítható bibliai anyagrészt vitte a gyerekek elé. Több mint negyven éven át kutatta a gyerekek spiritualitásának kérdését, és foglalkozott kicsikkel különféle helyszíneken: iskolában, templomban, kórházban, speciális intézményekben. Közben sokféle területről érkező munkatársai lettek, egész szervezetté nőtte ki magát a már a világ számos országában elterjedt gyakorlat.

MAGÁVAL RAGAD

Valláspedagógiát oktató tanárként sok érdekes módszerrel, technikával, elméleti és gyakorlati megközelítéssel találkozom a munkámban. Az elmúlt évek alatt a hitoktatással, a gyermekek vallásos nevelésével kapcsolatos szakirodalmat tanulmányozva számos régi és új keletű szakmai ötlettel találkoztam, így többek között a Godly Play is szerepelt az olvasmányélményeim

között. Elsőre nem ragadott meg különösképpen.

Ám pár évvel ezelőtt családommal együtt lehetőségem nyílt egy külföldi gyülekezetben személyesen részt venni egy ilyen alkalmon. A vasárnapi gyermekórát

ebben a formában tartotta a helyi gyülekezet két tagja. Mivel gyermekeim közül akkor még nem mindenki beszélt angolul, ezért bekéredzkedtem az alkalomra én is, gondolván, hogy majd fordítani fogom nekik az elhangzottakat. Ők azonban anynyira belemerültek a történetbe az idegen nyelv ismerete nélkül is, hogy egyáltalán nem igényelték a tolmácsolásomat. Az igazat megvallva hosszú percekre körülöttem is megszűnt minden, s valahol Egyiptom szélén találtam magam, amint a többiekkel menekülök a fáraó seregei elől a tenger felé, amely utunkat állja.

KÉPEINK ILLUSZTRÁCIÓK

Jól ismertem a történetet, mégis anyyira magával ragadott a Godly Play-szemlélettel elmesélt bibliai eseménysor, hogy amikor fél évvel később lehetőségem adódott arra, hogy elvégezzem a Godly Play-történetmondó és -házigazda (*storyteller and doorman*) elnevezésű tréninget, gondolkodás nélkül belevágtam. Amikor később otthon, családi körben ezzel a megközelítéssel akartam elmondani a kivonulás történetét, a tíz év körüli gyermekeim szinte szóról szóra, mozdulatról mozdulatra felidéztek azt, amit pár hónappal azelőtt láttak, és egy számukra ismeretlen nyelven hallottak. Úgy tűnik, őket is mélyen megszólította a fél évvel korábban hallott történet.

RÁCSODÁLKOZVA, ÁTÉLVE

Már maga a név is különösen hangzik – és nem csak az angolul nem beszélők számára, mert az angolul tudók is megállnak egy pillanatra, s elgondolkodnak az elnevezés lehetséges értelmén. Magyar nyelvre nem is igazán lehet lefordítani – bár az alapító kérésére mindenhol eredeti, angol nevének fut ez a megközelítés –, mert nincs igazán jó fordítása. Az „isteni játék” túlzott rajongásunk kifejezéséhez hasonlítana, a „játék Istennel” túl provokatívna tűnne, az „Isten játéka” túl determinálónak hangzik, a „játszva Istennel” vagy „játszva Istenről” pedig a mélységdimenziót veszítené el.

Rádásul ezek egyikéről sincs szó. Sőt épp az ellenkezőjük valósul meg ebben a megközelítésben. A Godly Play ugyanis olyan szemlélet, amely az Istennel (angolul *God*) való kapcsolatunk kérdését helyezi a középpontba a bibliai történetekben való elmélyülésen keresztül, felhasználva eh-

hez a játékot (angolul *play*) mint a tanulásra legalkalmasabb utat. A Godly Play nem egy módszer, nem egy technika, nem egy didaktikai eszköz, hanem sokkal inkább egy szemlélet, amelynek középpontjában az áll, hogy a gyerek – vagy kamasz vagy felnőtt – résztvevők a saját lelki nyitottságukkal és éppen aktuális élményeikkel együtt találkozhatnak a Biblia történeteivel a történetmondó és az alkalmon vele együtt jelen lévő társa segítségével.

A szakirodalmi megfogalmazás szerint (Godlyplayfoundation.org) a Godly Play:

- azt foglalja magában, ami a vallásos nevelésben a legizgalmasabb, vagyis azt, hogy Isten a Szentíráshoz vezet, és a lelki megtapasztalásra hív bennünket;
- megtanít minket arra, hogyan figyeljünk Istenre, és őszinte és egyéni válaszokat adjunk Isten hívására az életünkben;
- a résztvevőket a hit mélyebb dimenzióira segíti a csodálkozásban és a játékon keresztül;
- lehetővé teszi a résztvevők számára, hogy valódi, személyes teológiai gondolatokat fogalmazzanak meg;
- értékeli a folyamatot, a nyitottságot, a felfedezést, a közösséget és a kapcsolatokat;
- a keresztény gyülekezetek istentiszteleti életét, történeteit, szimbólumait és szertartásait követi;
- a keresztény formálódást és a lelki növekedést kreatív, fantáziadús megközelítésben látja.

Mi az oka a népszerűségének? Mivel ragad meg a Godly Play sok fiatal és időset egyaránt? A legfontosabb azt felismernünk, hogy a bibliai történeteknek ereje van. Nem igaz az a vélekedés, hogy a 21. század

emberét nem érdekelnék a történetek – akár az ősi történetek is. Nem még több videóra, színezőre, nyomtatott vagy digitális feladatra van szüksége a gyerekeknek, hanem olyan alkalmakra, ahol beleélhetik magukat egy valódi történetbe.

Ezt az átélést több irányból is segíthetjük. Megteremtjük hozzá a megfelelő teret: a történetek terét is, és a saját történehallgatásunk terét is. Megadjuk rá a kellő időt, hogy mindenkinek elég ideje legyen elmerülni a történetben. Létrehozunk a bizalommal teljes légkört: mindenki úgy kapcsolódhat a történethez, ahogyan aznap szeretne és tud. S rögzítjük hozzá a kereteket: minden alkalomnak ugyanaz a liturgiája, amelyben biztonságban befogadva érezheti magát minden résztvevő, s amelyben helye van a történehallgatásnak, az egyéni megszólalásoknak, a saját alkotásnak, a játéknak, az asztalközösségnek, az elcsendesedésnek, az áldásnak.

ISMERKEDŐS DÉLUTÁNOK ÉS TOVÁBBKÉPZÉS

Itthon 2019 óta van jelen a Godly Play. Az ország számos pontján vannak már olyan lelkes emberek, akik ily módon felfedezték a történetmondás erejét, s próbálgatják a saját csoportjaikban is. Az első „történetmondó” tréningre fél évvel ezelőtt került sor az Evangélikus Hittudományi Egyetemen. Az intézmény vállalta, hogy otthont ad a Godly Play tréningjeinek. A háromnapos továbbképzés azoknak szól, akik már legalább egyszer részt vettek Godly Play-alkalmon, s elhatározták, hogy szeretnék ők maguk is kipróbálni ezt a szemléletet. Ismerkedős délutánokra félévente három-négy alkalommal kerül sor (ezekről az egyetem honlapján [uni.lutheran.hu] lehet tájékozódni, valamint érdeklődni lehet a godlyplay.hun@gmail.com e-mail-címen).

Az interneten több oktatóvideót is elérhetünk, ám sokkal jobb, ha a Godly Play iránt érdeklődők először nem az interneten keresik a tájékozási pontokat, hanem személyesen részt vesznek egy ismerkedős alkalmon, ahol másokkal közösségben tudják felfedezni egy-egy történetben magukat, s csodálkoznak rá Isten jelenlétére az életükben.

■ KODÁCSY-SIMON ESZTER

A szerző egyetemi docens, az Evangélikus Hittudományi Egyetem Valláspedagógia Tanszékének vezetője.

Az első magyar tudósítónő

Podmaniczky Júlia emlékezete

A 19. század „páratlan szellem- és ismeretdús írónője” volt Jósika – született Podmaniczky – Júlia, akit „a goethei lelkek osztályába” sorolt Salamon Ferenc irodalomkritikus. Az evangélikus írónt a magyar irodalomtörténet leginkább az ifjúság- és nőnevelés témájában alkotott műveiért tartja számon. A jelenkori tudományos kutatásoknak köszönhetően már ismerhetjük szerteágazó írói tevékenységét, és azt is tudhatjuk, hogy az 1850-es évek közepétől a nyugat-európai polgárosodás hírnöke és a kultúraközvetítő publicista szerepét töltötte be. Ezáltal egyre inkább úgy tekinthetünk rá, mint az első magyar professzionális tudósítónőre.

A kortársak által példaképpül állított erényes jelleme evangélikus családi neveltetéséből fakadt. A Podmaniczky mint lutheránus főnemesi család a felvilágosodás óta előmozdítója volt a magyar nemzeti műveltség, nemzeti kultúra kibontakozásának.

Podmaniczky Júlia 1813-ban született Pesten. Apja báró Podmaniczky Károly, édesanyja báró Podmaniczky Károlyné Jänkendorfi-Nostitz Elisa.

A házaspár nagyszerű gyermekeket nevelt a hazának. Hét gyermekük közül négy élte meg a felnőttkort, és kettő országos hírnévre tett szert: Júlia, illetve Frigyes, aki a dualizmus korában az Operaház és a Nemzeti Színház inténdánsa lett, és mint a Fővárosi Közmunkák Tanácsa alelnökének elévülhetetlen érdemei vannak az egyesült főváros kulturális életének felvirágoztatásában, Budapest modern európai arculatának megteremtésében. E töretlen és önzetlen szerepvállalásáért nevezte Frigyes bárót Krúdy Gyula Budapest völegényének.

Podmaniczky Károly és családja a 19. század eleji főnemesi családok életmódját követve pesti bérpalotákban élte mindennapjait, és időnként, főleg nyaranta látogatta családjával az aszódi ósi kastélyban általuk birtokolható kastélyrészt.

A reformkor kezdetén a pesti Insula Lutherana – lutheránus sziget – területére folyamatosan betelepülő főúri evangélikus családok igyekeztek a pesti német polgársággal és a pest-budai

Jósika Miklósné Podmaniczky Júlia

főnemesiességgel aktív, nyitott társadalmi érintkezést folytatni. Podmaniczky Károly kapcsolatban állt Schedius Lajossal is [1768–1847; evangélikus nyelvész, író, esztéta, egyetemi tanár, az Akadémia tagja; a reformpedagógia híveként részt vett az első pesti evangélikus gimnázium megalapításában – a szerk.], maga is támogatója volt az iskolaügy fejlesztésének. 1825–1833 között a pesti evangélikus gyülekezet felügyelője, 1826-tól pedig a dunántúli egyházkerület felügyelője volt.

„Reméljük mindig-utolsó lehelletünkig – s legalább egy része e reményeknek bizonyosan teljesül; mert az Isten jó, s nem hagyja el azokat, kik remélni tudnak, s akarnak.”
(Jósika Júlia, *Nővilág*, 1859)

ÁLRUHÁBAN KÜLHONBA

Júlia tehát gyermekként a pesti evangélikus főnemesi és polgári, városi környezetben szocializálódott. Nyilvános iskolába nem járt. Magánnevelői közül az első magyar tanára Angyalffy Mátyás volt, aki később a Georgikon tanára lett. A későbbiekben Zsivora György [jogász, kúriai tanácselnök, ügyvéd, az Akadémia, illetve a pesti evangélikus egyházközség tagja – a szerk.] tanította őt magyarrá.

Júlia életének jelentős fordulata volt, amikor 1838 körül megismerkedett báró Jósika Miklóssal, az *Abafi* című regénye révén akkor már országos hírnévre szertett íróval. Kilencévi várakozás után, 1847. augusztus 25-én kötöttek házasságot Aszódon. Ezután Jósika birtokára, Erdélybe, Szurdukra költöztek. Amikor 1848-ban kitört a forradalom, Júlia a férje oldalán követte a magyar kormányt, így együtt mozogtak a szabadságharc eseményeivel: Szurduk–Koloszvár–Pest–Debrecen–Szeged–Arad.

A világsi fegyverletétel után mint friss és boldog házaspár nem akartak Haynau hadbírósa elé kerülni. Álruhában, álnéven, egymástól is elszakadva, külön érkeztek meg Lipcsébe, ahol Júlia édesanyjának szászországi rokonsága és magas politikai köröket elérő kapcsolati rendszere segítette a házaspárnak útlevélhez és a külföldi letelepedéshez szükséges engedélyhez jutni.

KIBONTAKOZÓ ÍRÓI ÉLETPÁLYA

A házaspár hosszú évekre Brüsszelben telepedett le. 1851-ben Jósika Miklós ellen felségárulási pert indítottak Magyarországon; távollétében vagyonának, birtokainak teljes elkobzására, majd halálra ítélték, és *in effigie* [képletesen, jelképesen – a szerk.] kivégezték.

Politikai üldözöttként ekkor kezdődött Júlia megpróbáltatásokkal teli emigrációja.

őslete. Írói tevékenysége – a forradalom előtti néhány cikket leszámítva – az 1848–1849-es szabadságharc leverése után Brüsszelben bontakozott ki. Férjhezmenetele után a nyilvánosság elé bocsátott írásait a leánykori neve, a Podmaniczky helyett már Jósikaként jegyezte.

Kezdetben műfordításokkal foglalkozott, férje regényeit ültette át németre, és adatta ki külföldi kiadóknál. Az 1850-es évek közepétől kisebb beszélyeket és novellákat írt. Főnemesi származása ellenére polgári foglalkozást vállalt a mindennapi megélhetésükért: csipkekereskedő-üzletet nyitott Brüsszelben.

Kevésbé ismert, hogy Júlia már 1851-ben önálló női lapot akart indítani (Brüsszelben szerkesztve Magyarország számára), de ez a pályatársak az emigrációban élő íróknak – a hazai sajtórendőrség hathatós működése, az utólagos cenzúra intézménye miatt – nem javasolták. Ezért jól felfogott érdekből politikailag semleges területet választott: a divat világát. 1857-től – Vajda Jánosnak, a lap szerkesztőjének felkérésére – a *Nővilág* című irodalmi és divatlap főmunkatársa. Nemcsak szépirodalmi műfajokban alkotott, hanem divattudósításokat és egyéb cikkeket is írt. A lap *Brüsszeli levelek* című önálló rovata, majd az *Eredeti divattudósítás* szerkesztése tette Magyarországon ismertté, népszerűvé Jósika Juliát.

Rendszeresen küldött cikkeket lapjának a párizsi és brüsszeli divatról, háztartási praktikákról, a mértékletes és szerény polgári otthon berendezéséről, a tengerparti strandok fürdőruha-viseletéről, az egészséges táplálkozás fontosságáról vagy a bálkon megjelenő új étkezési szokásról, de lelkesen tudósított az ipari forradalom révén átalakuló Nyugat-Európa városainak modernizációjáról, a csatornázás vagy a közvilágítás kiépüléséről is. Gyakran adott életvezetéssel kapcsolatos útmutatásokat. A fiatal lányoknak szóló tanácsadó cikkeivel a nőnevelés és a női emancipáció előmozdítója lett Magyarországon.

Az író legtermékenyebb írói, alkotói időszaka az 1850-es évek második felétől 1862-ig tartott; ez idő alatt írásai szorosan illeszkedtek a 48-as magyar emigráció politikai stratégiájába. 1860-tól Jósikák is szabadabban írhattak Brüsszelből a hazai lapokba. A *Nővilágban* megjelent írásai ismertté, sikeressé és népszerűvé tették Juliát. Arany János, Vachott Sándorné [író, szerkesztő, fordító, a magyar gyermek- és ifjúsági irodalom egyik megteremtője – a szerk.], Kánya Emília [a *Családi Kör* című

A FOTÓK FORRÁSA: ARCANUM DIGITÁLIS TUDOMÁNYTÁR

A *Nővilág* hetilap egyik számának címlapja; a címbetűk alatt Jósika Júlia divattudósítása (1859)

hetilap szerkesztője, az első szerkesztő a *Monarchiában* – a szerk.] megtisztelőnek vélték, ha lapjukba írt egy-egy szórakoztató cikket vagy novellát.

HÖLGNAPTÁR ÉS PÁLYAVEZETŐ

Jósika Juliát a tudósítói, szerkesztői pozíciójából 1860-ban váratlanul kiszorította Bajza Lenke, aki épp akkor ment feleségül a *Nővilág* akkori kiadójához, Heckenast Gusztávhoz. Így Júlia az önálló szerző pozíciójának megragadásával próbálkozott. A *Hölgynaptár*, majd a több kiadást is megélt *Pályavezető* – *Világba lépő fiatal leányok számára* című munkája a magyar nőnevelés unikális jellegű tanácsadó kézikönyve lett.

Az 1860-as évek első éveiben azonban az író életében súlyos gondok jelentek. Jósika Miklós tüdőbetegsége – illetve az ebből következő orvosi javallat – miatt 1864-ben elhagyták Brüsszelt, Drezdába költöztek.

Jósika Miklós 1865-ben meghalt. Júlia ezután huszonnyolc évig élt özvegyen Drezdában, csak testvéreihez jött látogatóba

nem adnak el annyit, mint a karácsony és új év közti hét alatt.

De ki is raknak üvegdéikbe minden szépet és fényest, mivel csak rendelkezhetnek; és valódi gyönyör most a Madeleine-i és st.-Jean-i utcákban sétálgatni, hol a legtöbb és legfényesebb boltok pontosulnak össze.

Főleg az aranyműveseknél gyönyörű dolgokat lehet látni, a legdrágábbtól kezdve a legolcsóbbig, úgy hogy az árulandó tárgyak közül mindenki találhat valamit, mi érszényéhez van mérve, legyen ez könnyű, vagy nehéz.

Nem is szólok az ezeket érő gyémánt parure-ekről, melyek mindenütt csillognak, s csak annyit említek, hogy most inkább mint valaha vegyül az arany a gyémánttal.

Magyarországra. Felhagyott az önálló írói tevékenységgel, de férjének írói és szellemi hagyatékát, nemzeti, patrióta szellemiségét hűen ápolta. Az író 1893. június 10-én hunyt el, ugyancsak Drezdában. Halálakor a *Vasárnapi Újság* nekrológja úgy örökítette meg őt, mint olyan jellemet, aki „mintaképpül szolgált a magyar honleányoknak hitvesi ön-feláldozásból és honszeretetből”.

Jósika Miklós báró unokájának, Jósika Irénnek a kérésére Jósika Sámuel [1848–1923; főispán, főrendiházi elnök, országgyűlési képviselő – a szerk.] a Jósika házaspár hamvait Drezdából Kolozsvárra, a Házsongárdi temetőbe szállíttatta, hogy magyar földben nyugodjanak. Ámde 1920. június 4-én a trianoni békediktátummal Kolozsvár és vele a temető Romániához került, így a magyar regényíró és felesége, a nemes lelkű, Istenben bízó, szellemdús evangélikus író azóta mégis idegen országban nyugszik.

■ SZILÁGYI ZITA

A szerző az Aszódi Evangélikus Petőfi Gimnázium, Általános Iskola és Kollégium történelem szakos tanára.

Nemes egyszerűség

A napokban egy kedves és megtisztelő meghívásnak tettem eleget. Orlay Petrich Soma festőművész születésének kétszázadik évfordulóját ünnepeltük október 22-én, ennek apropóján hívtak előadónak egy konferenciára. A téma adta magát, hiszen a mezőberényi német evangélikus templom oltárképét is neki köszönhetjük. Bizonytalán kuriózum az alkotás, hiszen témája a gyermekek evangéliuma: „Engedjétek hozzám jönni a kisdedeket...” A felkészülés során komoly időutazást tettem.

ni, velük bibliai történeteket megismertetni, énekelni, imádkozni. Hálás vagyok azért a sok módszertani segítségért, amelyet a gyakorló óvónőktől kaptam. Siettem ellesni, megtanulni mindent, ami a kicsik közötti szolgálathoz nélkülözhetetlen.

Bármennyire különösen hangzik is, azt hiszem, hogy a teológus számára – komoly témákat boncolgató elméleti emberként – mégiscsak a kicsinyek közötti igehirdetés gyakorlata a legnehezebb. Először is, mert ha az elején el-

tetlen, hiszen az Úr Jézus a kicsinyeket állította a példának a felnőttek elé: „...ha [...] olyanok nem lesztek, mint a kisgyermek, nem mentek be a mennyek országába.” (Mt 18,3) Ez a jézusi figyelmeztetés személyes biznyságtételeim alkalmával és igehirdetőként is kijelöli az irányt. Nekem nem az a dolgom a felnőttek előtt sem, hogy bonyolult fogalmazással elrettentsem őket, esetleg azt üzenjem, milyen messze vannak ők az Úrtól. Az idegen szavak használata főként a prédikátor műveltségéről szól, az egyszerűsítés művészete azonban a hallgatóság üdvösségéhez vezető útját rövidíti.

Az óvodáskorúak számára mindent le kell egyszerűsíteni, ugyanakkor élményszerűvé, átélhetővé tenni. Le kell őket nyűgözni a hangunkkal vagy a bemutatott képekkel és bábokkal, be kell őket vonni a tevékenységekbe, mozgásba, éneklésbe. Mindezt úgy, hogy igazat mondjunk, ami megáll az ige mérlegén, mert ez lesz az az alap, amelyre a későbbiekben építeni fognak. A sokat ismételt igazságokat és kedves dalokat megjegyzik, és később is szívesen felidéznek, ha pozitív élményekbe ágyaztuk. Az Úr Jézusról, a mennyei Atyáról annyit mondunk el, amennyit be tudnak fogadni, viszont mindent el kell mondani, ami már őket is odavonzhatja, erősítheti és megtarthatja Isten mellett.

Hálás vagyok annak a norvég lelkész-társamnak, akivel az ezredfordulón találkoztam nálunk, a vasárnapi iskolai szövetségük nagygyűlésén. Tizenkét éven át volt gyülekezeti lelkész, majd ugyanennyit töltött misszióban, de a kisgyermek közötti szolgálatot tartotta a legnagyobb kihívásnak és hivatásgyakorlása csúcspontjának. Ezért miközben nagy tisztelettel adózom a teológia magas fokú művelői előtt, jómagam minél jobban szeretnék közelíteni az Úr Jézustól kapott csodálatos beszédmóddhoz, ahogyan ő a bennünket körülvevő világ képeit alkalmazva tanított. Hiszem, hogy ez a nemes egyszerűség a nyitja annak, hogy bárki Isten gyermekévé válhasson.

■ LÁZÁRNÉ SKORKA KATALIN

A szerző a Mezőberényi I. Kerületi Evangélikus Egyházközség lelkésze.

KÉPÖNK: ILLUSZTRÁCIÓ

Családunkban gyakran hallottam ezt a mondatot: „Mindenkinek az a nehéz, amihez nem ért.” Így huszonöt éve, kezdő lelkészként sem gondoltam, hogy mindenhez értenék, mai kifejezéssel élve: mindenhez lenne elegendő kompetenciám. A szellemi felkészültség és a gyakorlati tapasztalat hiányának feszültsége azonban hamar megmutatkozik. Nálam akkor történt ez, amikor a gyülekezet igazgató lelkésze a vágyott gimnáziumi hittanórák helyét öt városi óvodába küldött el foglalkozásokat tartani. Izgó-mozgó, kíváncsi és rakoncátlan gyerekekkel kellett lelki dolgokról, a hitünkről beszé-

rontjuk, nem lesz esélyünk a folytatásra. Ez a kezdet még nehezebb, mint a többi, mert valahogyan képessé kell válnunk arra, hogy ők oda akarjanak ránk figyelni. Másodsorban: a láthatatlan Úrról szólunk olyan gyermekeknek, akiknek a fogalomtárban nem szerepel Isten. Majd pedig imádkozni tanítunk apró kis embereket, akik sosem látták még családtagjaikat, hogy összekulcsolnák a kezüket, vagy akárcsak asztali áldást mondanának. Ide is igazi misszionárius kell, aki érti azoknak a nyelvét és kultúráját, akikhez küldetett.

Lassan jöttem rá, hogy érintetlen terep az óvodások világa, de nem előkészí-

GYERMEKNYELVLECKÉK

„Ki vót?”

Elgurult autókerekek, szétfúzott hajótestek, már nem záródó ajtók, sérült bútorok, letört babalábak, széttépett könyvlapok... Nem, ez nem egy horrorfilm nyitójelenete, ezek csak kisgyerekes hétköznapok. Az egyik nagy kihívás a gyermeknevelésben, amikor a dackorszakba ért kisgyermek a maga módján kívánja birtokba venni és alakítani a világot, adott esetben a destrukciótól (és konkrét dekonstrukciótól) sem idegenkedve. A kezében sírnak a tárgyak, reszketnek a tesók legóépítményei, a könyvek segítségért kiáltanak...

Az ember – menekülve a büntudat elől – sokszor igyekszik felmenteni magát a cselekedetei, de legfőképp azoknak a következményei alól. Sőt jellemző gyakorlat az is, hogy szeret másra ujjal mutogatni, hogy tudniillik minden látszat ellenére a másik hibájából, mulasztásából történt, ami történt, hogy valójában nem is elkövető ő, hanem áldozat. Már korán begyakoroljuk ezt a fajta „elkerülő hadműveletet”, mert etikailag kifogásolható tetteinkkel, döntéseinkkel nem szeretünk szembesülni. Mert kényelmetlen, mert előjön két igen kellemetlen alak, a szégyen és a büntudat.

Kisgyermekkorban fontos, hogy ne ezt a két alakot szólongassuk, hanem próbáljuk szelíd eszközökkel terelgetni a ránk bízottakat, mit hogyan tegyenek, hogyan szóljanak, hogyan – vagy hogyan ne – viselkedjenek. A gyermekek tetteiért nagykorúságukig a szüleik felelnek.

Egy remek pszichológiai podcastban hallottam nemrég: ahhoz, hogy egy kapcsolat harmonikusan működjön, érdemes arra törekedni, hogy közel hét az egyhez legyen az arány a pozitív megnyilvánulások és interakciók javára. Alighanem – főleg stresszes időszakokban – mindannyiunknak van hová fejlődnie.

A szülő-gyermek kapcsolat annyiban más, hogy kétéves kor körül elindul a dackorszak, amely a szakirodalom szerint azt jelenti, hogy a kisgyermek egyre inkább megéli az akaratát, de vágyait és érzelmeit sem szabályozni, sem verbalizálni nem tudja. Ettől pedig frusztrált lesz. A mi kicsit

KÉPINK ILLUSZTRÁCIÓ – FOTÓ: KELLY SIKKEMA / UNSPLASH.COM

több mint kétévesünk verbalizációban már elég fejlett, határfeszítésben élén jár, megéli az énjét, és kitartóan igyekszik érvényesíteni akaratát.

Egy időben – körülbelül fél évig permanensen – a mániája a mindenféle ajtók ki-be csapkodása volt. Mikor ezt egy baráti találkozón elmeséltem, az egyik – talán kicsit túl sok pszichológiai könyvet olvasó – ismerős a jelenséget azzal magyarázta, hogy a gyermeknek sikerélményre van szüksége, és ezt a kinyitással, majd (teljes testbedobással való) becsukással megéli. Elméletének vázolása közben kedvesen, empatikusan mosolygott – mi is mosolyogva mondtuk, próbáljon ki egy napot a kis sikerhajhással, lehetőleg sokszekrényes, sokajtós térben. És persze azon gondolkodtunk, hogy vajon ennyi sikerélmény miért nem volt elég...

Most már változatosabb formáira talált a benső kurázi megélésének: pakol, szerel, vagyis inkább szétszed, elhajt, megsemmisít... Tetteivel olykor már megpróbáljuk szembesíteni. A megszemélyesítés segíthet: „szegény dínó”, „fájt neki”, és hasonló. Főleg a testvéri kapcsolatok harmóniájának megőrzése érdekében igyekszünk határt szabni önkényes világalakító szándékának. Azonban egy

ideje az ilyesféle dorgálásokra megjelent részéről egy igen határozott válasz: „Nem én vótam.”

Nem tudjuk, honnan eredeztethető a nyelvjárásban ejtett létige, de mindig nagyon jól szórakozunk rajta, és persze rendre visszadobjuk a labdát: „Akkor mégis ki vót?” A humorfaktoron túl ennek a kijelentésnek azért lélektani mélységei is vannak: ami rossz, az nem származhat tőlem, nem lehetek én, aki ezt tettem. Ezt hívja a pszichológia a negatív énrész lehasításának. Számos irodalmi feldolgozása is van ennek a jelenségnek, persze elsősorban súlyos (például háborús) bűnök esetén.

Valójában a „nemérvótam” zsigeri reakció mindannyiunkban. Mert a felelősséggel párosult szabadságot, a döntés szabadságát olykor nehéz elhordozni. Egy kétéves remek tükröt tud nekünk tartani, amikor bennünket kérnek számon, amikor el kellene ismernünk a hibánkat, mert olyankor nálunk is könnyen benyomódik a „nemérvótam” gomb. Forgatjuk a szemünket, elbújunk, mint egy öntudatlan kisgyerek, mint a mezítelen Ádám az Úr előtt, miután megtette, amit nem lett volna szabad megtennie...

■ KINYIK ANITA

Mester a reneszánsz és a barokk határán

Heinrich Schütz zeneszerzői életútja

E lapszámunk megjelenésének dátuma egybeesik a zenetörténet egyik fontos évfordulójával: háromszötven éve, 1672. november 6-án hunyt el Heinrich Schütz, a Johann Sebastian Bach előtti évszázad legjelentősebb német zeneszerzője.

Heinrich Schütz 1585 októberében született Köstritzben. Nagy hatással volt életútjára, amikor 1598-ban Móric hesseni örgróf a család weissenfelsi fogadóházában szállt meg, és megismerve a fiút, képzést kínált neki. Így Heinrich 1599-ben Kasselba került, és az udvarban mint fiúénekes szolgált. Múltás után, 1608-tól jogot hallgatott a marburgi egyetemen. De már 1609-ben ösztöndíjat kapott az örgróftól, és Velencébe utazott, hogy Giovanni Gabrielinél, a kor meghatározó itáliai zeneszerzőjénél tanuljon. Gabrieli a Szent Márk-székesegyház orgonistájaként kihasználta az épület akusztikai lehetőségeit: a templom karzatain elhelyezett zenészcsoportok váltakozására épül a nevéhez köthető többkórusos kompozíciós technika.

Schütz 1612-ben tért vissza Kasselba, de nem sokáig szolgálhatta jótévőjét. 1613-ban ugyanis elkísérte Móric örgróft a drezdai udvarba, és ott I. János György szász választófejedelem szintén felfigyelt az ifjú muzsikusra. Több évig tartott a „harc” a két főúr között, végül a választófejedelem bizonyult erősebbnek. Schützt 1617-ben kinevezték szász udvari karmesternek, és ebben az állásában – hosszabb-rövidebb megszakításokkal – megmaradt egészen haláláig.

Rögtön ebben az évben részt vehetett a császárlátogatás és a reformáció centenáriumára rendezett ünnepség zenéjének megvalósításában.

Magdalena Wildeckkel 1619-ben kötött – felesége halála miatt csupán hat évig tartó – házasságából két lánya született. Őket szintén fiatalon el kellett temetnie, bár az egyikük esküvőjének örülhetett.

1628-ban egy évre ismét Velencébe utazott, hogy Claudio Monteverdi művészetét tanulmányozza. A harmincéves háború okozta gazdasági nehézségek hamarosan veszélyeztették a drezdai együttes létét. A háború nyomorúságai elől Schütz úgy próbált menekülni, hogy mint vendégkarmester a háborútól megkímélt közép-német udvaroknál, valamint Hamburgban és Koppenhágában (1633–1635; 1642) vállalt munkát.

1656-ban az új választófejedelem felmentette Schützt a rendszeres szolgálat alól, így ő gyermekora városába, Weissenfelsbe költözhetett. Azonban Drezdában temették el, ott, ahol meghalt: sírkövén „százada legkiválóbb zenészének” nevezik.

Heinrich Schütz két zenetörténeti korszak, a reneszánsz és a barokk határán élt. Tanítójának, Gabrielinek szellemében a motettikus (ellenpontos) szerkesztés volt kompozíciós technikájának alapja, különösen egyházi zenéjében. Felső-Itália új, „koncertáló stílusát” és a *basso continuo*ot egyéni stílusával közvetítette Németországnak. Művészi célja az volt, hogy a német (Luther-Biblia) és latin szövegeket zenéjével magyarázza.

Most az evangélikus istentiszteleten leginkább használható tételtípusait mutatjuk be.

A *Kleine geistliche Konzerte* két kötete (1636/1639) többnyire szoltárookra épül. Előadó-apparátusa – a háborús inségből fakadóan – igen szerény: egy-három(-öt) énekes és *basso continuo*. Tehát már két jó muzsikussal meglehetősen lehetőséget tesz a kora barokk remekművek egy részének előadását.

A lipcsei Thomanerchornak ajánlott *Geistliche Chormusik* (1648) öt-hét szolamú motetták gyűjteménye: késői tisztelgés a reneszánsz központi műfaja előtt. A *Symphoniae Sacrae I.* kötete (1629) latin, II–III. kötete (1647; 1650) német nyelvű koncerteket tartalmaz

három-öt, illetve öt-nyolc szolamra.

Schütz a Biblia alapján zenébe foglalta Jézus Krisztus életének legfontosabb eseményeit is: születését (*Karácsonyi történet*), szenvedését (*Krisztus hét szava a kereszten* és három passió) és feltámadását (*Húsvéti történet*).

Ajándék számunkra, hogy Bence Gábor karnagy, az Evangélikus Kántorképző és Egyházzenei Intézet igazgatója Kelenföldhöz kötődő muzsikussal együtt évtizedek óta szívügyének tekinti Schütz műveinek magyar nyelvű előadását: istentiszteleten és koncerten való megszólaltatását, kották és felvételek készítését. A *YouTube-on* majdnem mindegyik fentebb felsorolt műfajra találhatunk példát.

■ ECSEDI ZSUZSA

Traumákról hittel, őszintén

Sterczer Hilda magasságai és mélységei a filmvásznon

Nem csak hegymászóknak és az őket tisztelőknak való az Eröss Zsolt özvegyének igaz története alapján készült mozi. A veszteségek, a megrázkódtatások mindannyiunk életében jelen vannak. Csoma Sándor filmje, a *Magasságok és mélységek* minden ember számára kapaszkodót jelenthet a „hogyan tovább?” kérdés megválaszolásában, a traumák feldolgozásában.

„Zsolt most már örökre ott marad fenn, de magának le kell jönnie a hegyről” – mondja a gyász feldolgozását és a tovább élést segítő pszichológus Sterczer Hildának a film egyik jelenetében. Kulcsmondat ez egy elengedési folyamatban, amikor az ember még nem akar továbblépni.

A világhírű hegymászó, Eröss Zsolt neve, mondhatni, közismert, közel tíz évvel ezelőtti eltűnését a Himalájában, majd elvesztését egy egész ország figyelemmel kísérte. Csoma Sándor rendező saját bevallása szerint mindig is rendkívül izgalmasnak találta Erössnek a hegymászásban tanúsított fanatizmusát, jó értelemben vett mániakusságát. A film révén kicsit belelátunk ennek a nem mindennapi életnek a hátterébe. Nem titok, hogy a mozi előzménye Révész Szilviának a szintén hegymászó Sterczer Hilda veszteségfeldolgozásáról szóló, 2019-ben megjelent interjúkötete, *A Hópárduc felesége*. A könyv elolvasása után született meg a rendezőben a felismerés: Eröss Zsolt habitusa és a viszonyulás a kilátástalannak tűnő élethelyzetekből való kilábaláshoz Sterczer Hildában ér össze.

A cselekmény a megismerkedéstől egészen a tragédiát követő összeomlásig és a talpra állási próbálkozásokig ível. Az ima – az esti gyerekfohász, a könyörgés Eröss Zsolt megtalálásáért – folyamatosan jelen van a filmben. Ám már a történet felén is túl vagyunk, amikor főhősünk a hívő református pszichológushoz, Tapolyai Emőkéhez fordul. Nézőként egy igazán erős asszony életén keresztül megértjük: a gyász, az elengedés legtöbbször fájdalmas útját mindenkinek be kell járnia, és minél inkább talajtalanak érezzük magukat, annál fontosabb

mielőbb megfelelő szakembert találni. És lehet hívő terapeutát is keresni, a hit és a pszichológia nem ellenségei, hanem segítői lehetnek egymásnak.

Magasságok és mélységek. Magyar életrajzi film, 2022. Szereplők: Pál Emőke, Trill Zsolt, Nagy Enikő, Horváth Lajos Ottó, Tankó Erika, Fehér Anna, Tóth Ildikó, Fenyő Iván. Rendező: Csoma Sándor

Pál Emőke (Sterczer Hilda) és Trill Zsolt (Eröss Zsolt) kettőse telitalálat. Maníroktól mentes, természetes játékkal elsősorban a tartalomra, a lelki folyamatokra helyezik a hangsúlyt. Mellettük külön öröm kisebb epizód szerepekben Fehér Annát, Tóth Ildikót és Fenyő Ivánt látni. Mindannyian alázattal, a karakterük sallangoktól mentes megformálásával járulnak hozzá a film sikeréhez.

Csoma Sándor forgatókönyvíró-rendező munkája nem klasszikus értelemben vett közönségfilm. Fontos

lenne már akár középiskolásoknak, családoknak megnézniük, hogy a történet kapcsán beszélgetni tudjanak a különböző krízishelyzetek, traumák feldolgozásáról. A *Magasságok és mélységek* segít tisztázni a pszichológia tabusított, megbélyegzett szerepét. Erössége, hogy nem okoskodik, nem hibátlan életeteket és megoldásokat mutat fel, hanem hűs-
vér embereket, akik különbözőképpen

élik meg a gyász, a veszteség feldolgozásának fázisait.

A film kicsit közelebb hozza a hegymászók világát is, de leginkább rólunk, emberekről, az érzéseinkről, félelmeinkről, küzdelmeinkről, megoldáskereséseinkről beszél. Talán az volt a rendező és Sterczer Hilda célja is, hogy aki megnézi, az a saját életében is eljusson arra a pontra, amelyre Eröss Zsolt özvegye: „Volt egy pillanat, amikor megértettem, hogy le kell tudnom jönni a hegyről.”

■ K. B.

KÉPÜNK ILLUSZTRÁCIÓ - FOTÓ: FREEPIK.COM

Ennyike! Van kérdés?

Pedig mennyire máshogyan kezdődött az egész! Azt hittük, itt a lehetőség a teret át-ugorva beszélgetni, egymást meghallgatni, véleményeinket egymáshoz csiszolni, az se baj, ha névtelenül, sőt annál jobb: személyes elfogultság nem befolyásol, csak a leírt gondolatok, az elmék csatája lesz a netes chatelés vagy a kommentelés.

Ezzel az izgalommal ültünk először oda a számítógép elé, amikor megtudtuk, hogy nemcsak nézhetjük, hallhatjuk a híreket, videókat, hanem mi magunk is hozzászólhatunk, és azt mindenki láthatja, sőt ki-ki ugyancsak hozzászólhat. Ma már ez természetes, de akkor! Micsoda hatalmas lehetőségnek látszott! Előtte egy film, egy zene, egy cikk, és lehetőségem van rá, hogy valakivel megosszam a róla szóló gondolataimat.

Korábban egyáltalán nem volt biztos, hogy akadt volna a környezetemben valaki, akit pont az érdekelt volna, ami engem, aki rákérdezett volna az adott kérdéssel kapcsolatos véleményemre. Most őszintén: biztos, hogy hirtelen találnál valakit magad körül, akivel el tudnál beszélgetni, mondjuk, a nyolcvanas évek elejének *new wave* zenéjéről vagy arról, hogy miért formálta át Babits a bibliai *Jónás könyvének* történetét? Hogy csak véletlenül felemlítsek két témát a rengeteg közül, amely érdekel.

És íme, itt a megoldás: összeköt az internet ismeretlenekkel, akikről semmit nem tudok, nem befolyásol kinézetük vagy múltbéli dolgaik – egyetlen dolog fontos: a véleményük az adott témáról. Micsoda szabadság! Ezt vártuk az új le-

hetőségtől, a cseteléstől. A véleménycserét, a gondolatok szabad áramlását.

Bár ahogy visszagondolok, valami gyanús volt már a kezdet kezdetén. Képtelen voltam ugyanis alakot váltani, álnevet használni. Nem tudtam volna magamat eladni valaki egészen másnak, mint aki valójában vagyok, bár tudom, hogy sokan ezt élik meg szabadságnak: valaki mássá válni a virtuális világban. Én erre alkalmatlan voltam, eszembe sem jutott, hogy titkolnom kellene kiléteimet.

Jó, vannak témák, amelyekről egy lelkész óvatosan kell, hogy véleményt nyilvánítson, én meg nem akartam magyarázkodni, de ez sem vitt rá arra, hogy álneven írjak. Nem értek hozzá. Ennek ellenére bíztam abban, hogy az új lehetőség a kommunikáció új, szabadabb tere lesz.

HARCMEZŐN

Hát nem az lett. Az csak a dolog egyik része, hogy bármely téma egy pillanat alatt válik politikáivá, bebetonozott oldalak harcterévé. És mivel harcmező, természetesen nincsenek rajta civilek, csak katonák, akiket onnan lehet megismerni, hogy a csapaton belül egyformák, a másik oldaltól viszont mindenben különböznek. És hiába kiabálsz: hé, én egy gondolatvirágokkal teli mezőre jöttem, nem harctérre – senkit nem fog érdekelni.

Ennél sokkal jobban riaszt az a hozzáállás, amellyel újra és újra találkozom: a beszélgetés, az igazságkeresés helyét átvette a kinyilatkoztatás, a rövidre zárt megnyilvánulás. „Ennyi!” – írja a hozzászóló, és ezzel le is zárja a kérdést. Sőt: „Ennyike!” – ami azt jelzi kecsesen, hogy nevétséges keckeckedő az, aki tovább akar (mer) kérdezni. Ha még lenne kérdésed, az csak a te szüklátókörűségednek, szellemi visszamaradottságodnak a bizonyítéka. Vagy éppen annak, hogy az ellenséges másik politikai/vallási/szellemi tábor elvakult híve vagy. Kár rád a szót vesztegetni!

VAN KÉRDÉS?

Nem, már nincs. Pedig lett volna. Eredetileg teli voltam kérdéssel, mint egy kisgyerek. Úgy akartam rácsodálkozni más gondolatára, mint amikor egy óvodás először néz bele a kaleidoszkópba. Igenis van, amit nem értek, és abban reménykedtem, hogy te, a másik, akivel online beszélgetek, érzed ugyanezt a kíváncsiságot, az éhséget idegen szellemi tájak után. De amikor kioktató hangnemben megkérdezted: „van kérdés?”, akkor ezzel egyben meg is öltöd azt. Marad utána egy vacak, avas szájj – egy korán meghalt és elrothadt kérdésnek az utóíze a számban. Nem értem, a gondolatok „demokráciája” hogyan csaphatott át a miniszarnokok diktatúrájába.

JÉZUS VITÁJA

Azon tűnődöm, Jézusnál ez hogyan működött. No nem a csetelés, az akkor még nem létezett. A kommunikációról beszéllek. Hogyan vitakoztak az emberek, és hogyan vitakozott Jézus?

Mert vitakozni jó. Nem tudom, véletlen egybeesés-e, de a *vita* szó latinul életet jelent. Ha kérdések, gondolatok, vélemények találkoznak, ebből a találkozásból valami új, izgalmas élet születhet.

A zsidó hagyomány nem azt mondja el, hogy valamiről mit kell hinni, mi a végső megállapítás, hanem azt, hogy ez a rabbi ezt mondja, a másoknak ezzel szemben ez a véleménye... Nem a végső „ennyi!” a lényeg, hanem az útkeresés, amíg lázasan keressük az igazságot, és közben együtt vagyunk.

Igen, együtt vagyunk. Jézus számára fontos volt, hogy lássa vitapartnereit: nemcsak a technika hiánya miatt nem vonult vissza az anonimitásba, hanem mert látni akarta Nikodémust, a vénülő fejjel is kereső tanítót, aki csak éjjel mer elmenni hozzá a kérdésekkel; látni akarta azt a szimpatikus fiatalembert, akinek mindene megvan, anyagilag és erkölcsileg a helyén van, csak éppen a lelke nincs a helyén. Nem egy véleményt, nem egy előre kész skatulyát, hanem egy embert akart maga előtt látni, minden szépségével és terhével.

Másik megfigyelésem, hogy Jézus – mint korának zsidó tanítói általában – gyakran visszakérdez: Te hogyan látod? Mit olvastál az Írásokban? Nem kívülről erőszakol rájuk egy véleményt, hanem belőlük, a másik meglévő tapasztalatából, tudásából indul el. Tisztelet a másikat, az ő előtörténetét, és arra biztatja, hogy azt gondolja tovább – de azt radikálisan.

Minden új tudásnak csak akkor van létjogosultsága, ha arra épít, ami már megvan, és azt formálja át.

És ami a legfontosabb: Jézus soha nem zárja be a beszélgetést. Nincs se „ennyike!”, se „van még kérdés?”. Igaz, hallgatósága gyakran elcsöndesedik a szava után, nem kérdeznek többet. De a beszélgetés folytatódik, csak éppen bennük: emésztik a hallottakat, új impulzussal indulnak tovább. Nem hiszem, hogy Nikodémus tökéletesen értette volna, amit Jézus azon az éjszakán az újjászületésről mondott neki, de úgy ment haza, hogy teli volt izgalmas gondolattal, elkezdte átélni, hogy van lehetőség újrakezdeni, újjászületni. És ki tudja, pár hét vagy év múlva nem akart volna-e visszatérni hozzá, hogy folytatódjék a beszélgetés.

Nem, Jézusnál nincs letorkolás, nincs cinikusan elvágott kérdés – csak ha a kérdés valójában nem kérdés, hanem öncélú keckeckedés, ha a célja a beszélgetőpartner megalázása. Jézus ezt rögtön kiszúrta, és ennek megfelelően is válaszolt. De az igazi kíváncsiságra, az igazság utáni éhségre és szomjúságra soha nem csapta rá vasajtóként, hogy „ennyi!”, és hogy „van még kérdés?”.

■ HEGEDŰS ATTILA

A fény felénk

Áhítatok és imádságok 2023-ra is

KÉPÜNK ILLUSZTRÁCIÓ - FOTÓ: DAN FREEMAN / UNSPLASH.COM

„Az öröknaptár jellegű, az év minden napjára szánt rövid áhítatok egyrészt az Istenre és ezáltal a magunkra és másokra figyelmet segítik, másrészt lehetőséget adnak arra, hogy megfogalmazzuk hitünket, kérdéseinket, kételyeinket, vagyis párbeszédbe lépünk az igével, annak üzenetével” – olvasható a kötet hátsó borítóján. A fény felé – Lelki útravaló az év minden napjára című, a havi igéket is tartalmazó áhítatoskönyvet a bibliaolvasó kalauz, az Útmutató 2023 napi igéi alapján írták evangélikus lelkészek és teológusok.

Régen volt. Vagy harminc éve. Egy tucat teológushallgatóval a Börzsönyben kirándultunk, én voltam a túravezető. El is té-

vedtünk visszafelé a Csóványosról. Ránk sötétedett. Akkoriban a turistatérképen és a fákra festett jeleken kívül nem volt semmi egyéb navigációs eszköz, amelyet segítségül hívhattunk volna. Nem voltak világító telefonjaink, de még zseblámpát sem vittünk magunkkal. Ráadásul ha nem látsz az orrodig sem, nem tudod, hogy hol vagy, akkor a térkép és a jelzések sem segítenek. Csak az irányt sejtettem, hogy merre kell haladnunk.

Annyira sötét volt, hogy láncot alkotva az előttünk haladó nadrágszíjába kapaszkodtunk, hogy legalább egymást ne veszítsük el. Nevettünk. És féltünk. Talán azért is nevettünk annyit, mert féltünk. Máig elevenen él bennem ez az egymásba kapaszkodó, félve vidám botorkálás a vaksötétben. És hallom azt a felszabadult ujjongást, ami kiszakadt belőlünk, amikor megpillantottuk a kulcsosház világító ablakát. Teljesen valószerűtlen volt, leginkább csodának nevezhető. Hogy egyszer csak hirtelen ott volt előttünk a cél.

Ötödik éve – az első évben még csak elektronikus formában – jelenik meg a

bibliaolvasó *Útmutató* alapján készülő napiige-sorozat, rövid igehirdetésekkal és imádságokkal. Az öröknaptárszerűen – tehát nem csak a vonatkozó évben – használható kiadványt eredetileg csak három egymást követő évben terveztük kiadni, gondolván, hogy háromszor háromszázhatvanöt áhítat bőséges gyűjtemény ahhoz, hogy éveken át a napi elcsendesedés fényforrása lehessen azoknak, akik szívesen olvasnak rövid prédikációkat a Szentírás olvasása mellett.

Elsőként és leginkább mi lepődtünk meg a kiadvány sikerén és népszerűségén, azon, hogy hányan olvassák napi rendszerességgel különböző csatornákon hozzáférve – könyv, honlap, Facebook-oldal, levelezőlista, regionális rádióműsorok –, és hányféle felhasználási módja van az egyéni, családi, gyülekezeti, de még munkahelyi közösség keretei között is. Ez lett az oka annak, hogy Galambos Ádám kollegánk immár ötödik éve veselkedett neki a kiadvással járó szerkesztői feladatoknak, hiszen mára elmondható, hogy az egyházunkban oly népszerű *Útmutató* összenőtt az adott évre szóló áhítatgyűjteménnyel.

Végezetül pedig hadd mondjam el: nem, nem tévesztettem el a 2023. évre szóló gyűjtemény címét – *A fény felé* –, hanem szándékosan gondoltam tovább így írásom címében: a fény felénk. Mi ott, a sötét erdő sűrűjében, miközben igyekeztünk a fényt megtalálni, tényleg azt éltük át, hogy a fény jött felénk, jött elénk. Abban van bizakodásunk, hogy a kedves olvasók is átélik ezt a lelki élményt: hogy miközben életük küzdelmeinek erdejében igyekeznek kiutat találni, egyszer csak észreveszik, hogy az áhítatokon keresztül feléjük jön, hozzájuk érkezik Isten szeretetének fénye.

Áhítatot könyvből vagy képernyőről olvasni látszólag magányos dolog. Ennek a kiadványnak az esetében korántsem az. Közel százharminc szerző – az előző évi kiadványhoz képest közöttük harminc új – és naponta több ezer olvasó kapaszkodik össze, kapaszkodik Isten igéjén kívül egymásba is benne. Hivatkozások, idézések, megosztások, a szerzőknek küldött köszönetek vagy feltett kérdések, visszajelzések árulkodnak arról, hogy vidáman-félősen együtt, közösen éljük át „a fény felé” és „a fény felénk” kettős élményét.

■ NÉMETH ZOLTÁN

A szerző evangélikus lelkész, egyházunk országos irodája gyülekezeti és missziói osztályának vezetője.

A fény felé. Lelki útravaló az év minden napjára. Szerkesztette: Galambos Ádám. Gyülekezeti és Missziói Osztály – Luther Kiadó, Budapest, 2022. Ára 2200 forint. Megvásárolható kiadónk könyvesboltjában és webáruházában (lutherkiado.hu)

KÉPÜNK ILLUSZTRÁCIÓ - FOTÓ: PRISCILLA DU PREEZ / UNSPLASH.COM

Megtanulni segítséget kérni és adni

Szemléletformáló, támogató személyiségvédelmi csoport alakult

Négy különböző területen dolgozó szakember – egy ügyért. Egyházunk zsinata a tavaly november 26-i ülészakán döntött arról, hogy személyiségvédelmi munkacsoportot állít fel. Tagjait a csoport megalakításának motivációjáról, feladataikról, céljaikról és személyes indíttatásukról is kérdeztük.

Az egyház vezetése a zsinati döntés után Joób Máté evangélikus lelkész, lelkipályozót, szupervizort, a Semmelweis Egyetem Mentálhigiéné Intézetének egyetemi docensét kereste meg. „Érezték annak szükségességét, hogy a nehéz helyzetekben támogassák az egyházi közösségeket és benne az egyéneket, hogy rendszerszinten is foglalkozni kell a kérdéssel” – mondja a szakember. Értékelte, hogy nem a „széles utat”, a szőnyeg alá söprést választja az egyházi vezetés, ezért vállalta, hogy összefogja az alakuló munkacsoportot.

Ő kereste meg Rihay-Kovács Zita ügyvédet, több szervezet etikai bizottságának tagját, aki 2017-ben, a Weinstein-ügy kirobbanásakor kezdett áldozatvédelemmel foglalkozni. Azóta is misszióként

tekint erre a területre, szeptemberben a Semmelweis Egyetem Mentálhigiéné Intézet mentálhigiéné-továbbképzését is elkezdte.

A csapatban dolgozik még Némethné Tóth Szilvia evangélikus lelkész, mentálhigiénés lelkipályozó, gyászkezelő és Csáky-Pallavicini Zsófia klinikai szakpszichológus, pszichoterapeuta, az Evangélikus Hittudományi Egyetem Valláspedagógia Tanszékének tanársegédje is. A négyük által „lefedett” szakterületek jól kiegészítik egymást.

Kezdetben áldozatvédelmi munkacsoportként hivatkoztak rájuk, de ők után az „átkeresztelésüket” kérték. „Fontosnak tartottuk, hogy ne helyezzük rögtön az áldozat pozíciójába azokat, akik bármiféle sérelem miatt segítséget kér-

nek. Az áldozatpozícióból nehéz kitörni. Pozitívabb nyelvi kifejezést kerestünk” – magyarázza Rihay-Kovács Zita.

ANONIMITÁS ÉS TITOKTARTÁS

Az országos presbitérium által elfogadott programjukat, működési rendjüket a segítséget kérők szemszögéből igyekeztek kidolgozni. „Megpróbáltuk modellezni, hogy ha egy gyülekezetben vagy egyházi intézményben történik egy olyan eset, amely segítségért kiált, hogyan tud a sértett a segítségkérés szükségességének felismerésétől ezen az úton elindulni. Igyekeztünk minél járhatóbbá tenni ezt az utat” – fogalmazott Joób Máté.

„Lesz egy mindenki számára elérhető útmutatónk, amely tartalmazza azokat a lépéseket, amelyeket meg kell tenni, ha segítséget kérünk” – egészíti ki Rihay-Kovács Zita. Benne kell lennie minden jogszabálynak „magyarról magyarra fordítva”, a jogásznyelv ugyanis a tapasztalat szerint sok esetben nem közérthető. ▶

FOTO: RIHAY-KOVÁCS ZITA ARCHIVUMBÓL

Rihay-Kovács Zita

„Arra törekszünk, hogy ne csak egy »e-mail-cím« legyünk – hangsúlyozza a jogász –, hanem mi magunk is elérhetővé, megismerhetővé váljunk.” A csoport tagjainak konkrét javaslata, hogy minden gyülekezet és intézmény honlapján legyen egy link, amely hozzájuk, egy informatív oldalra vezet. *[Ez a weblap még feltöltés alatt van. – A szerk.]* Zita nyomatékosítja, hogy a munkacsoport – bár az egyház bízta meg őket a feladattal – független az egyházi vezetéstől, a gyülekezetektől.

A személyiségvédelmi csoport tagjai – ahogy minden ilyen jellegű szakmai munkánál – titoktartási kötelezettség köti. Az is nagyon lényeges, hogy a panaszbejelentő, kérdezőfelület technológiailag is biztonságos legyen – ez határozott kérésük a honlapkészítőkhöz. Senkinek semmiféle személyes információt nem kell elárulnia magáról. A csoporttagok a hozzájuk forduló meghallgatása után tudják eldönteni, hogy az illetőnek milyen irányú segítségre van szüksége. Mindenkit személyre szabottan fognak kísérni.

LEGYEN EMBERED!

Hogy melyiküket mi indította erre a szolgálatra, arról a munkacsoport tagjai bár másképpen, de hasonló motivációt fogalmazznak meg. Joób Máté személyes indíttatása az ügyben az, hogy senki ne maradjon válsághelyzetben egyedül.

„Számomra nagyon fontos az a jézusi meghallgatás, attitűd az evangéliumban, amely azt a vallomást követte, hogy »Uram, nincs emberem« [Jn 5,7]. Amikor egy személyiségvédelmi munkacsoport megalakul, amikor törvényt alkot a zsinat, akkor alapvető cél, hogy ez a szemlélet eljusson az egyház minél szélesebb köréhez.”

Rihay-Kovács Zita ezzel a meghallgató attitűddel most ismerkedik mélyebben. Mint mondta, az eddigi mentálhigiéniai tanulmányai során azonnal megragadta őt az, hogy nem egy új szakmát tanul, hanem a sajátját fogja más szemlélettel végezni. „Ügyvédként tanácsot kell adni és megoldást kell nyújtani, segítőként azonban nem ez a feladatunk. Sokszor én vagyok az első, akinek a panaszos elmondhatja, mi történt vele. Ilyenkor sokkal fontosabb, hogy én értőn, empátiával forduljak hozzá, mint hogy a vonatkozó jogszabályokat és az eljárásindítás módjait elé tárjam. Nyilván erre is sor kerül, de az első lépés nem ez. Úgy éreztem, hogy ehhez nekem eszközökre, technikára van szükségem, megtanulni jól figyelni és hallgatni – ezért iratkoztam be erre a képzésre. Minden humán területen dolgozó számára – legyen bár jogász vagy pedagógus – kötelezővé tenném, hogy ezt a típusú ismeretsomagot elsajátítsa.”

Némethné Tóth Szilvia tizenhárom éve dolgozik a gyermekonkológián, ez idő alatt találkozott néhány, a beteg gyermekét kísérő édesanyával, akiről a beszélgetéseik során kiderült számára, hogy bántalmazó kapcsolatban élnek. Tapasztalata szerint aki ebben él, az nem is biztos, hogy meg tudja ezt fogalmazni. Egy folyamatos bántalmazó kapcsolatban ugyanis az áldozat sokszor el is hiszi, hogy ami vele történik, az normális. „A megtörtént dolgoknál talán már csak az lehet félelmetesebb a számára, ha az ügy kiderül” – mutat rá Szilvia. Nem segíti a színre lépést és segítségkérést idehaza a nagyon erős áldozathibáztatás sem. „Nekünk, akik nem éltünk bántalmazó kapcsolatban, tanulnunk kellene a megfelelő reakciót, hogy ne mindjárt az áldozatot hibáztassuk. És azt is tanulnunk kellene, hogy az áldozatoknak nagy lelki jelenlétre és támogatottságra van szükségük ahhoz, hogy fel tudják vállalni a történetüket, és ne érezzenek egy újbóli nagy szégyent a nyilvánosság, a napvilágra kerülés miatt.”

Az áldozathibáztatás háttérében sokféle egyéni és csoportszintű pszichológiai folyamat és ezek kombinációja állhat – magyarázza Csáky-Pallavicini Zsófia. A pszichológus szakember négy olyan tényezőt említ, amelyek erősítik áldozathibáztató hajlamunkat: az információink és gondolati sémáink, a saját szubjektív megéléseink és érzelmeink, a biztonságra való törekvésünk és az igazodás igénye, vagyis a csoportnyomás. „Van egy alapvető törekvésünk arra, hogy ezt a bonyolult, gyakran kiszámíthatatlan, minket sok ismeretlennel körülvéző világot jónak, biztonságosnak vagy legalább valamelyest kontrollálhatónak éljük meg. Ha az efféle rettenetes dolgok csak a rosszszakat, bűnösöket, a nem megfelelően viselkedőket érik, akkor – ha megfelelően viselkedem – én megúszhatom, nem érhet baj. Akit pedig baj ért, az nyilván nem tette meg a szükséges óvintézkedéseket” – magyarázza, milyen hiedelmek élnek bennünk.

Ebben itt-ott felismerhetjük az Őszövség emberének gondolkodását – teszi hozzá –: a baj, a testi szenvedés, a betegség a bűnök következménye; az egyéné vagy a felmenőié. Ha valaki beteg, ha fogyatékkal él, akkor nyilván bűne van; ha elkerüljük a bűnt, megmenekülünk a betegségektől is. Krisztus egyháza ellenben nem az őszövségi ember- és istenképre

FOTO: KISS TAMÁS

Joób Máté

FOTÓ: MAGYARI MÁRTON

Némethné Tóth Szilvia

épül: „Minden emberi közösségben – így az egyházban is – lesz baj, bántás, sérülés, az emberi kapcsolatok ilyenek. Megváltásra szorulnak. Mégis: a Krisztus által alapított közösségnek feladata, funkciója az egyén befogadása, támogatása a hit, az Istennel való kapcsolat útján.”

SZEMLÉLETFORMÁLÁS ÉS PSZICHOLÓGIAI KULTÚRA

Némethné Tóth Szilvia a munkacsoport egyik fontos feladatának a prevenció munkát, az oktatást tekinti. „Nekünk, akik olyan szerencsések vagyunk, hogy nem kerülünk ilyen élethelyzetbe – és itt nemcsak a fizikai bántalmazásra gondolok, hanem a verbális megfélemlítésre, megalázásra is –, tanulnunk kellene, hogy miként beszéljünk ezekről a kérdésekről. Ahogy a halálról sem beszélünk, mert elviselhetetlen a terhe, a bántalmazás is egy olyan tabutéma, amely a mindennapi életünket átrajzolná, ezért úgy teszünk, mintha nem is létezne...”

A kapcsolati dinamikák átlátásához, egy empatikusabb társadalom kialakításához – Hamvas Béla szavait idézve – némi „pszichológiai kultúrára” lenne szükség. Ehhez pedig a munkacsoport több tagjának véleménye szerint sok-sok kisebb közösségben folytatott beszélgetésre, mert – ha lassan is, de – innen indulhat el a változás. Meg kell érteni

FOTÓ: CSÁKY-PALLAVICINI ZSÓFIA ARCHÍVUMBÓL

Csáky-Pallavicini Zsófia

például az agresszor- és az áldozatszerep különös lélektanát, amelyre Joób Máté hívja fel a figyelmet: „Sokszor az áldozat maga sem mer, tud vagy akar lépéseket tenni. Van, hogy elindul egy jogi lehetőség felé, de aztán megtorpan az egész ügy, mert a változásnak – úgymond – nagyobb vesztesége van.”

„Egy olyan bonyolult helyzet pontos, mély megértéséhez, mint egy bántalmazó kapcsolat vagy konkrét bántalmazás, nagyon sokféle információra lenne szükségünk az áldozatról, az elkövetőről, a köztük lévő kapcsolatáról, az előzményekről – folytatja Csáky-Pallavicini Zsófia. – Ezeket egyrészt nehéz megszerezni, nem férünk hozzájuk, másrészt az észlelésünket befolyásolják a korábbi megítélésről és a gondolkodási sémáink: ami a meglévőkhöz illeszkedik, azt könnyebben fogadjuk be, ami ellentmond ezeknek, azt igen nehezen. Egy bántalmazásról szóló hír nyilvánvalóan főleg nagyon negatív érzelmeket mozgat meg. Ha a szorongásunk, a

rossz érzéseink túl erőssé válnak, a lelkünk védekezik: különféle elhárításokkal próbáljuk megóvni magunkat a mélyebb megrázkódtatás kínjától. Tagadjuk, intellektualizáljuk, vagy – ami nagyon gyakori – hasítással élünk: csak az egyik részét vagyunk hajlandóak észlelni a komplex helyzetnek.”

A pszichológus klasszikus, mindannyiunk számára ismerős mondatokat idéz: „Minek ment oda?” „Ilyen viselkedéssel ne csodálkozzon, ha...” És meg is világítja ezeknek a mondatoknak a rejtett benső mozgatóit: „Nagy könnyebbség, ha a nehéz történetek mentén megélt megterhelő érzelmeinket valahová »ki tudjuk szervezni«. Ha találunk egy egyértelmű »hibást«, az mindig óriási érzelmi megkönnyebbülés: minden indulatunkat ráboríthatjuk.”

Mindebből látszik: nagy munka, hosszú út áll még a személyiségvédelemben dolgozók előtt idehaza. „A személyiségvédelmi munka az élet komplexitásáról szól – foglalja össze Csáky-Pallavicini Zsófia –, az a feladatunk ebben a földi életben, hogy minél jobban megtanuljunk kapcsolódni. Ez emberi kapcsolatokon keresztül lehetséges. Kapcsolatokon, amelyek tudnak megterhelők, de támogatók is lenni. Amelyek olykor összetörnek, de átélhetünk gyógyulást is a segítségükkel. Amelyek néha igazságtalanok, és kiszolgáltatottakká tesznek minket – de lehetnek biztonságot adók és a fejlődésünket kísérők is. A kapcsolataink, a jól működő kapcsolataink Jézus evangéliumának részei. Hozzá vezetnek.”

Az evangélikus személyiségvédelmi csoport anyagai között nemcsak előadások, jogi ismertető szerepelnek, hanem színházi előadásokat, tréningeket, képzési programokat ajánlanak, gyülekezeti csendesnapra, táborokba is szívesen el látogatnak. Bátran és bizalommal lehet tehát őket hívni gyülekezetekbe, intézményi közösségekbe – segítségért, információért, változ(tat)ásért.

■ KINYIK ANITA

A személyiségvédelmi munkacsoporthoz bárki fordulhat, aki az egyháznak vagy gyülekezeteinek, közösségeinek és intézményeinek a nevében, képviselőként vagy annak megbízásából eljárók részéről egyházi helyszíneken, közösségi terekben, programok során diszkriminációt, hatalommal való visszaélést, megtorlást, szexuális vagy más jellegű zaklatást, valamint egyéb sérelmet szenvedett el. Részletek egyházunk honlapján: Evangelikus.hu/kapcsolat/szemelyisegvedelem.

Nemzedéki és nemzeti kérdés

*Megjelent a Credo evangélikus folyóirat
Diákdalok című száma*

A reformáció hazai megjelenésével szinte párhuzamos volt a protestáns felekezetek egyháztörténet-írása: a gyászévtized (1671–1681), az üldöztetések és a külföldi példák ösztönző hatására sorra születtek az egyháztörténeti áttekintések már a 17. század második felétől. A gályarab-irodalomnak köszönhetően ráadásul a kontinens is felfigyelt a magyarországi protestánsok helyzetére, de az emigrálni kényszerültek révén is be tudtak kapcsolódni a következő generációk a nemzetközi tudományos életbe: nemcsak könnyebben jutottak el hozzánk is a különböző irányzatok, iskolák munkái, hanem a magyarok is ismertté válhattak az európai szinten. Ennek jelentősége pedig éppen abban áll, hogy így e munkák nemcsak szűken vett témájuknak akartak megfelelni és az egyház, a gyülekezet múltját feltárni, megörökíteni, de a hazát is szolgálták; céljuk a magyarsághoz hiteles közvetítése volt, amelynek révén a hazai felekezetek identitásának erősödését is elérték.

Már e századokban is (levéltári) kutatások előzték meg a történelmi művek létrejöttét, és az egyháztörténet-írás sarkkövei lettek a korai emlékiratok is, míg a levelezések annak serkentői és terjesztői. Olyanok keze alól kerültek ki ezek az alkotások, mint Pápai Páriz Ferenc, Debreceni Ember Pál, id. és ifj. Burius János, Czittinger Dávid, Haner György Jeremiás, Rezik János, Matthaides Samuel, Bél Mátyás, Ribiny János, Klein János Sámuel, Felmer Márton, Bod Péter, Sinai Miklós, Kénosi Tözsér János vagy Kéler Gottfried.

Kezdetben az ország múltjára vonatkozó minden adatot gyűjtötték, bármely tudományterület gazdagította is vele az ismereteket, hogy reprezentálják a magyar tudást. Az evangélikus egyház számára ez igen jelentős eszköz volt, a

központi adatgyűjtésnek köszönhetően születtek meg vitathatatlan színvonalú és jelentőségű munkák.

Fontos tulajdonságuk volt e műveknek az ösztönzés: közös munkára készítették a tudomány embereit. Ez a kutatói attitűd példa ma is, ahogy az életutak is, amelyekből folyvást tanulhatunk: nemcsak egyháztörténeti munkák, iskolatörténeti írások, országleíró művek, vallásügyi vállalások, életrajzok születtek meg, hanem a magyarsághoz hiteles közvetítése, a megmaradásért való küzdelem is a szerzők célja volt, miközben együttgondolkodásra hívták egymást.

Ez jutott az eszembe az idén öt éve létező Szegedi Kis István-ösztöndíj átadói kapcsán is: egy tucat fiatal kutató és a tudományos életben már jól ismert tudósok találkoznak, majd a formális események után – mostanra már megszokott módon – kötetlen, de szakmai beszélgetés indul. Újabb kutatási témákról, eredményekről és tervekről esik szó, miközben egymást segítik és inspirálják. Ez az az alkalom, amikor kiderül, mennyire párbeszédben állnak egymással e témák, izgalmas kapcsolatokra, a reformáció hatásának sokoldalúságára és múltunk gazdagságára rámutatva. Ezt a közösséget igyekeztünk folyóiratunkban megmutatni, teret engedve az egyházunkat is érintő legfrissebb kutatási eredményeknek.

A nagy elődök célkitűzéseinek örökösésként – diákként – a Szegedi Kis István-kutatói ösztöndíjat elnyert történészek sem vállalhatnak kevesebbet, mint hogy tudományos munkájukat a magyarságtudat megóvásának is szenteljék, ösztönözve a fiatal kutatókat arra, hogy folytassák a kultúrtörténet és egyháztörténet korai protestáns egyház-, irodalom-, liturgia- és társadalomtörténeti, valamint egyházművészeti szempontú kutatását, tegyenek fel újabb és újabb kérdéseket

– írják meg a saját dalaikat, büszke megőrzőkké válva.

A friss Credo-lapszám címével a műfaji és minőségi sokszínűsége is utalunk, hiszen diákdal lehet minden, ami egy-egy (kisebb és nagyobb) közösség számára kedves ének, amely a tartalmát, választott témáját és hangvételét tekintve lehet egyszerű, magasztos, sokatmondó, tréfás, gunyoros – s jó esetben éppen aktualizált, aktualizálható mondanivalóval bír. Ekképpen az itt közreadott tanulmányok közt is találunk az egyénre, a családra, a gyülekezetre vagy épp egy városra fókuszáló, a kora újkor műveltségének epizódjait bemutató írásokat, melyek segítségével tág, új horizontok nyílnak meg előttünk: amelyek egyszerre nemzedéki és nemzeti kérdések is.

Fekete Károly református püspöknek és Hafenscher Károlynak, egyházunk zsinata lelkes elnökének a bevezetője után Szabó András Péter segítségével a

szepességi Klein lelkészcsalád naplójába tekinthetünk bele. Megismerhetjük, milyen szándékok mozgatták az embereket, illetve miként látták a korukat és benne saját szerepüket. Szász Lajos azt vizsgálja, mi állhat a háttérben annak, hogy az 1940-es évekre megváltozott a lelkészi kar társadalmi összetétele, és hogy ez milyen összefüggésben áll a 19–20. század fordulójának református „közérzetével”.

Tevelő Arató György Fellner Jakab építőmester születésének háromszázadik évfordulójához kapcsolódva arról ír, hogy egyetlen nap (1740. október 20.) miképp lehet segítségünkre abban, hogy az új-jáépítésről, felekezeti megosztottságról, szimbólumokról és identitásról, egyszerűen mind a 18. századi Magyarországot borító homályról gondolkodjunk – együtt.

Posta Anna halottivers-gyűjteményeket mutat be, amelyek segítségével láthatjuk, hogy az 1670-es években a Magyarországot elhagyni kényszerült protestáns lelkészek, tanárok és diákok hogyan, milyen poétikai képeket használva siratták el az *exilium* ideje alatt elhunyt sorstársaikat, családtagjaikat és barátait, mártírságuk megfogalmazásával.

Oláh Róbert ugyancsak az irodalom sajátos területére vezeti az olvasót: a 17. századi magyar református teológiai irodalom három különböző területét mutatja be, amelyekben Kálvin-citátumok fordulnak elő. Különleges, enigmatikus emlékekkel foglalkozik tanulmányában Kusler Ágnes: a homoródbenei evangélikus erődtemplom képi programját rekonstruálja; ennek nehézségét az alkalmazott emblematika adja, de a dolgozattól az is kiderül, hogy egyedülálló alkotással van dolgunk.

Éliás János írásának középpontjában bár egyetlen község egyetlen évének egyetlen eseménye áll – az 1739. évi kis-újszállási pestisjárvány –, mégis számos tanulsággal bír, hiszen a történeteknek a társadalmi berendezkedésre kifejtett hatásáról is olvashatunk. Magyar Balázs Dávid a jog- és az egyháztörténet, valamint az etika metszéspontjában álló témával, Debrecen mezőváros 1547 és 1625 közötti erkölcsi életének feltárással foglalkozik: bűnök, bűncselekmények és a közkerölcs kerül terítékre.

E sorok szerzője egy különös ikonográfiai téma különös felbukkanásairól

szól írásában, érintve a késő középkor- reneszánsz humort és mentalitást, játékokat, egy imádságoskönyvet és néhány tornakönyvet, de még Luther is előkerül. Tömösközi Ferenc a munkájában a szlovákiai református egyháztörténet-írás egyik adósságát igyekszik törleszteni: az Érsekújvári Református Egyházközség történetéhez szolgál a nagyközönség számára kevésbé ismert adatokkal.

A tanulmányokat recenziók követik. Kiss-Kozslik Eszter a *Keresztváltól sírkeresztig – Családi eseményekre szóló meghívólevelek Kassa város levéltárában* című köteteket, Juhász Gergely pedig Fabiny Tibor *Eretnekek vagy mártírok? Hitvita és hermeneutika a korai angol reformáció idején* című kötetét méltatja.

Szokásunkhoz híven a történelmi munkák mellett szépirodalmi alkotások is helyet kaptak a lapban: ezúttal Szemethy Orsolya novellája, illetve Farkas Arnold Levente és Jahoda Sándor versei.

Kedves olvasóink, vigyék a Credo jó hírét, és támogassák a keresztény folyóirat-kiadást előfizetéssel!

■ ISÓ M. EMESE
főszerkesztő

ID. PIETER BRUEGHEL: FLAMAND KÖZMONDÁSOK (RÉSZLET; 1559)

**A budavári evangélikus szabad-
egyetem** következő alkalmát november 14-én, hétfőn 19 órai kezdettel tartjuk a Bécsi kapu téri evangélikus templom kápolnijában (Budapest I. kerület, Táncsics Mihály u. 28.). Vashegyi György Liszt Ferenc-díjas karmester, a Magyar Művészeti Akadémia elnöke tart előadást *Egy ismeretlen Jó Pásztor-oratórium a pestisjárvány csúcán* – Gregor Joseph Werner: *Der Gute Hirt, 1739* címmel. Az alkalomra a belépés ingyenes. Minden érdeklődőt szeretettel várunk.

Meghívó egyházkerületi közgyűlésre. Tisztelettel és szeretettel hívjuk a Nyugati (Dunántúli) Evangélikus Egyházkerület Közgyűlésének szavazati és tanácskozási joggal rendelkező tagjait, valamint minden érdeklődőt a győri egyházkerületi székházban (Győr, Bajcsy-Zsilinszky út 26.) november 11-én, pénteken 15 órakor kezdődő gyűlésre.

A Nyugati (Dunántúli)
Egyházkerület elnöksége

Kisorsoltuk a nyereményt

Az *Evangélikus Élet* ez év szeptember 25. – október 2-i számában megjelent bibliai totót helyesen megfejtő olvasóink között kisorsoltuk a nyereményt, *Ursula Koch Fűszál a folyóban – Árpád-házi Szent Erzsébet élete* című könyvét. A szerencse Dénes Gyuláné olvasónknak kedvezett.

A totó helyes megoldása: I. – 2, II. – 1, III. – 1, IV. – X, V. – 2, VI. – 2, VII. – X, VIII. – 1, IX. – 1, X. – 1, XI. – 2, XII. – 2, XIII. – X, XIV. – 2, XV. – 2, XVI. – 2, XVII. – 1, XVIII. – 1, XIX. – X, XX. – X

TRADICIONÁLIS HARANGOK ÖNTÉSE

GOMBOS MIKLÓS
ÉS FIA, FERENC

www.harangontes.hu

Cím:
2162 Órbottyán
Rákóczi u. 134. Pf. 10.

Mobil:
+36 30 9489575
+36 30 7288161
Tel.: 06 28 360 170

E-mail:
gombosmi@harangontes.hu
info@harangontode.hu

Harang eladó! Új öntésű, 725 kg, G hangú, füles. Érdeklődni: (06) 30/728-8161;
www.harangontes.hu.

Keresztyén karácsonyi könyvvásár

2022. december 2–3.

péntek 14–20, szombat 10–19 óra

Lónyay Utcai Református Gimnázium
1092 Budapest, Kinizsi utca 1–7.

Bibliák, egyéb könyvek, ajándéktárgyak

Százéves lelkészi barett és sétapálca nyomában

Evangélikus Élet-cikk volt az összekötő kapocs

A Tokaj és Környéke Evangélikus Egyházközség tizennyolc fős csoportja az október 23-i hétvégén Gyulán járt, és meglátogatta a helyi gyülekezet tagjait. Az utazás ötlete idén júliusban, a Békés megyei kisvárosban rendezett Szélrózsa találkozón született meg egy személyes találkozás nyomán. Ez idáig még nem lenne hír, az azonban említésre méltó, hogy mindennek az előzménye lapunk egyik cikke: az Evangélikus Élet július 3–10-i lapszámában Az igehirdető műhelyben című rovat Gerlai Pál tokaji lelkészt mutatta be.

Bartos Pál (az alsó sorban jobbról a második) a feleségének és unokáinak körében 1958-ban

A magazinnak ebből az írásából tudta meg ugyanis Liska András, a Kelet-békési Evangélikus Egyházmegye felügyelője, hogy Bartos Pálnak, a száz évvel ezelőtt Szarvason szolgáló evangélikus lelkésznek az egyik dédunokája jelenleg a Tokaj környéki gyülekezetek lelkipásztora.

András szenvedélyes régész, a gyulai vár és az Almásy-kastély Látogatóközpont kiállításainak szakmai vezetője. Harminc évvel ezelőtt a történelemért és a régiségekért rajongó fiatalként szívesen látogatta az egyház történetét jól ismerő idős evangélikusokat, így jutott el többször is Szarvason Bartos Valériához, Bartos Pál lelkész lányához, aki felajánlotta neki, hogy szétnézhet a ház padlásán is. Így történt, ő pedig ott megtalálta Bartos Pál sétapálcáját és lelkészi barettjét. Vali néni, tudván, hogy András a régiségeket szerető és óvó ember, örömmel bízta rá e régi holmikat.

A Szélrózsa találkozó valóban összehozza az egymástól nagy távolságban szolgáló evangélikusokat, Liska András így találkozott idén júliusban e sorok írójával, és örömmel adta tudtára, hogy szeretné ezeket a „relikviákat” a dédunokának ajándékozni, aki harminc évvel ezelőtt kisgyermekként szintén gyakran megfordult az öreg szarvasi házban. Együttal az is megfogalmazódott, hogy az „átadás-átvételt”, amikor majd gazdát cserélnek Bartos Pál személyes tárgyai, keretezze a gyülekezetek találkozója.

Nem sokáig, csak októberig kellett várni, hogy az ötlet megvalósuljon. A Tokaj környéki evangélikusok kétnapos kirándulás keretében ellátogattak a gyulai Almásy-kastélyba és a várba, ahol Liska András részletes vezetést tartott, rávilágítva a város történelmének sok különleges részletére. A vasárnap délelőtti istentiszteleten pedig Pápai Attila, a gyulai gyülekezet lelkésze látta vendégül a Tokaj környéki testvéreket; ez alkalommal történt meg a két személyes tárgy ünnepélyes átadása.

Így hozta közelebb egymáshoz az Evangélikus Élet-cikk nyomán létrejövő találkozás, majd az ajándékozási gesztus az ország két távoli szegletében élő kis evangélikus közösségeket.

■ GERLAI PÁL

evangélikus lelkész (Tokaj és Környéke Evangélikus Egyházközség)

FOTÓK A SZERZŐ ARCHÍVUMÁBÓL

A Deák térre kerültek a műveltségi vetélkedő fődíjai

Összesen negyvenhárom csapat indult a Magyarországi Evangélikus Egyház és a Luther Kiadó műveltségi vetélkedőjén. Résztvevői 7-12. évfolyamos diákok voltak az ország számos pontjáról. A győztes végül a Deák Téri Evangélikus Gimnázium két tanulója lett.

Az első fordulóban a gyerekeknek egy ötven kérdésből álló online tesztet kellett kitölteniük; innen a legjobb és leggyorsabb tizenhét csapat jutott tovább az egyházunk budapesti Üllői úti székházában megrendezett középdöntőbe. Az október 21-én zajlott személyes megmérettetésen már egy mobiltelefonos

Kahoot! teszten kellett ügyesen válaszolniuk a műveltségi vetélkedők közkedvelt kérdéseire.

Ezt az akadályt leküzdve jutott tovább a legjobb négy csapat a – közvetlenül a második forduló után tartott – döntőbe. Ez alkalommal a versenyzők logikai és tematikus kérdések közül választhattak, más-más pontszámért. A legtöbb pontot szerző diákok – Martos Boldizsár és Németh Domonkos Péter – lettek a vetélkedő győztesei; díjként egy-egy tabletet vihettek haza.

A verseny játék mestere Gruber László, a bonyhádi evangélikus gimnázium földrajz-történelem szakos tanára, tévés kvízzjátékok országosan ismert résztvevője volt.

EvÉlet-infó

EVANGÉLIKUS
Élet

A Magyarországi
Evangélikus Egyház lapja

Megjelenik kéthetente

E-mail: evelet@lutheran.hu • EvÉlet online: evangelikusélet.hu • Hirdetésfelvétel: hirdetes@evelet.hu
 • Előfizetés: kiado.lutheran.hu • Szerkesztőség: 1085 Budapest, Üllői út 24. Tel.: 06-20/824-5519.
 Szerkesztőségi titkár (hirdetési ügyek referense): BALLA MÁRIA (maria.ballal@lutheran.hu)
 • Főszerkesztő: KÉZDI BEÁTA (beata.kezdi@lutheran.hu) • Hírszerkesztő: VITÁLIS JUDIT (judit.vitalis@lutheran.hu) • Olvasószerkesztő: DOBSONYI SÁNDOR (sandor.dobsonyi@lutheran.hu)
 • Korrektor: MÁTÉ TÓTH ZSUSZÁNNA (matetot@gmail.com) • Tervezőszerkesztő: SZABÓ DÁVID KÁROLY (david.szabo@lutheran.hu) • Rovatvezetők: BALLA MÁRIA – Oratio oecumenica (maria.ballal@lutheran.hu), SZABÓNÉ MÁTRAI MARIANNA – A vasárnap igéje (mariann.matrai@lutheran.hu), HEGEDŰS ATTILA – Ifjúság (attila.hegedus@lutheran.hu), TAMÁSY TAMÁS – Új nap – új kegyelem (tamytam@t-online.hu), DR. ECSI D. ZSUSZSA – Cantate (ezsu@lutheran.hu), KOVÁCS ELEONÓRA – Thesaurus (eleonora.kovacs@lutheran.hu), BODA ZSUSZSA – Népszerű teológia, Evangélikus arcképcsarnok (bodaszuszlutherkiado@gmail.com) • Kiadja a Luther Kiadó (kiado.lutheran.hu), 1085 Budapest, Üllői út 24. Tel.: 06-1/317-5478, 06-20/824-5518 • Felelős kiadó: ANTAL BÁLINT, a Luther Kiadó igazgatója (balint.antal@lutheran.hu) • Nyomdai előállítás: PRIME RATE KFT. (1044 Budapest, Megyeri út 53.) www.primerate.hu; felelős vezető: DR. TOMCSÁNYI PÉTER • Árusítja a kiadó. • Terjeszti a Magyar Posta Zrt. Terjesztési ügyekben reklamáció a Magyar Posta Zrt. Hírlapüzletgép telefonszámán: 06-1/767-8262 és a Luther Kiadónál. • INDEX 25 211, ISSN 0133-1302 (nyomtatott), ISSN 1787-0313 (online) • Előfizethető közvetlenül a kiadónál vagy postautalványon. Az előfizetési díj beföldön (illetve Románia és Szlovákia területén) negyedévre 3900 Ft, fél évre 7800 Ft, egy évre 15 600 Ft, más európai országba egy évre 52 500 Ft, egyéb külföldi országba egy évre 61 400 Ft. A lap digitálisan is előfizethető a Luther Kiadó webáruházában. • Digitális előfizetés negyedévre 1950 Ft, fél évre 3900 Ft, egy évre 7800 Ft. Egy digitális lapszám ára: 450 Ft. • Csak a minden hónap 15-ig beérkező lemondásokot tudjuk az azt követő hónap elsejével regisztrálni, ellenkező esetben még egy hónapig jár az újság. • Beküldött kéziratokat nem őrzünk meg és nem küldünk vissza.
 • Címlapfotó: MAGYARI MÁRTON

”

ORATIO OECUMENICA

Mindenható Istenünk, aki megadtad Fiadnak, hogy élete legyen önmagában! Ő mindenkor a te akaratodat kereste, a neki adatott hatalmat az irántad való szeretetből és hűségből a mi javunkra fordította, és igazságos ítélet ígéretét hozta el nekünk.

Istenünk, aki elválasztod bölcsen a jót és a gonoszt, add meg, hogy reménységgel, megújuló szívvel várjunk téged. Könyörgünk hozzád: kísérd kegyelemmel egyházad vándorló népét, és mutasd meg a benned bízóknak reménységünknek az erejét, erősíts meg bennünket a hitben, az üdvösségben való bizodalomban. Add, hogy minden ember megtérjen, és téged szívből dicsőítsen jóságodért.

Urunk, segíts, hogy meg ne keményítsük szívünket, hanem bízunk igédben, és láttasd meg velünk, hogy igazságoddal a javunkat akarod. Kérünk, bátoríts, hogy ne rettegjünk az ítélettől. Szentlelkeddel tedd egyházadat oltalmazó és cselekvő közösséggé, amelyben mi is, Fiadat követve, a te akaratodat keressük.

Imádságunk is a te akaratod szerint szólal meg. Eléd hozzuk embertársaink, világunk fájdalomát a háború időszakában. Reménység Lelke, adj békét a mi időnkben. Légy az elesettekkel és a kiszolgáltatottakkal. Közösségeinkben is légy vigasztaló Lélek, és add, hogy az elmúlás nehéz fájdalomát hordozva mégis reménységgel őrizzük elhunyt szeretteink emlékét. Adj a gyászolóknak vigasztalást, bennünk pedig testvéri együttérzést, hogy csendesen melléjük álljunk.

Add, Urunk, hogy egyházi évünk vége emlékeztessen és tartson éberben bennünket, hogy jó és gondos gazdái legyünk mindannak, amit ránk bízál, megbecsüljük földi és mennyei ajándékaidat, így az örök élet reménységét is, amelyet előkészítettél Jézus Krisztusban.

Kérünk, hallgasd meg könyörgésünket a mi Urunk Jézus Krisztusért. Ámen.

AZ EGYHÁZI ESZTENDŐ UTOLSÓ ELŐTTI (REMÉNYSÉG-) VASÁRNAPJA – JN 5,26–30

Örök életre hangolva

Egy közismert magyar pszichológiai szaklap egyik – 2020. áprilisi – cikkének címe: *Az örök élet pszichológiája*. Bevezetésében így ír a szerző: „Az örök élet utáni vágy évezredek óta él az emberekben. Szeretnénk, hogy legyen velünk valami azután is, hogy eljött az utolsó pillanat, ha létezésünk nem csak erre az életre korlátozódna.” Ezután pedig sorra veszi a különböző vallások halállal, halál utáni élettel kapcsolatos tudósításait. A legfontosabb azonban a cikk vége felé az a kijelentés, hogy a pszichológia tudománya nem tud válaszolni arra a kérdésre, létezik-e örök élet, vagy sem.

A tudomány hatalmát hirdető világunkban ez bizony igen fontos megállapítás: falakba ütközik akkor, amikor megpróbálja megkeresni egy több ezer éves ígéret, töretlenül hangzó örömhír cáfolatát. A tudománynak ez nem feladata – és nem is jár sikerrel, amikor ezzel a céllal dolgozik.

Szemben a halállal. Életünk végességének fájdalmas tudata átjárja minden percünket, és ahogy csak lehet, megpróbáljuk elkerülni. Ellenszereket keresünk: az örök fiatalság titkát, az öregedést lassító vagy megállító csodaszereket vagy egészen egyszerűen a halál ellen bármit. Mindannyiunk élete felett a halál árnyéka lebeg, az elmúlás sötét felhője, amely sokszor kelt szorongást, halálfélelmet bennünk. Ilyenkor talán elhessegetjük, másra gondolunk, valami szépre és kellemesre, csak ne kelljen foglalkoznunk ezzel a témával – pedig körülvesz bennünket, hiszen mindannyian, akik megszülettünk, valamikor életünk végére is kell, hogy érjünk. A mai ember számára a halál végleges és visszavonhatatlan valóság – és éppen ettől a visszavonhatatlantól és véglegestől rettegünk.

Rádásul nem vagyunk bajnokai a számadásnak sem. Nem szeretjük bevallani, meglátni a hibáinkat, nem szeretünk gyengeségnek, elveszettnek tűnni, pláne nem szeretjük magunkat annak érezni. Nem szeretjük a tehetetlenség érzését, és nehezen emészttjük meg, hogy van, amin már nem változtathatunk. Nem szeretjük, ha határidők szorítanak, és nincs lehetőség az elodázásra.

Eljön az óra. Igénk azonban éppen erről beszél: eljön az óra, amikor már nem lesz lehetőség változtatni, amikor számot kell adni, vállalni kell a felelősséget életünk minden percéért, tudva, hogy mindenképpen csak Isten kegyelméből állhatunk meg az ő ítélőszéke előtt. Ebben az órában jön majd el az Isten Fia, aki elhozza az ítéletet, de ezzel együtt életet is hoz! Ő, aki vállalja véve minden ember bűnét, szenvedett és meghalt értünk, de a harmadik napon feltámadt, lerázva magáról a halál köteleit, elnémítva a halál minden lehetséges hangját.

”

Győzött. Ezt a győzelmet ígéri mindazoknak, akik nemcsak hallják, de igazán meghallják az ő igéjét, akik hisznek benne. Ők nem vesznek el, hanem örök életet nyernek.

Jézus a feltámadás és az élet. Reménység vasárnapján bár az ítélet szigorú szavának és a kegyelmi idő végességének tudatában vagyunk, mégis ez az örömhír zeng a számunkra napról napra, újra és újra:

GIOVANNI BATTISTA MORONI: KRISZTUS FELTÁMADÁSA (16. SZÁZAD)

Krisztus újra eljön, ítél, de életre is támaszt! Ezt pedig senki más és sehogy máshogy nem teheti meg, csakis ő, aki lényegében és akaratában is egy az Atyával; akinek élete van önmagában, mert ő maga az élet forrása.

Ez a mi reménységünk életünkben és halálunkban. Pontosan úgy és azért, ahogyan megmondta: ő a feltámadás és az élet; aki hisz őbenne, ha meghal is, él.

■ NÉMETH KITTÍ

Imádkozzunk! Egyetlen Megváltónk! Kérünk, tekints ránk, amikor ebben a földi világban oly elveszettnek és gyengének érezzük magunkat. Légy velünk, amikor a halálfélelem szorongat bennünket. Engedd, hogy meghalljuk vigasztaló és bátorító igédet, küldd el Szentlelkedet, hogy megérthessük: csak te vagy életünk forrása most és mindenkor. Add nekünk azt a reménységet, hogy hitünk gyengesége ellenére kegyelmedben bízva megállhatunk majd az utolsó napon. Ámen.

Új nap – új kegyelem

Vasárnap (november 13.) [Gedeon] így szólt hozzá [az Úrhoz]: *Ha elnyertem jóindulatodat, adj nekem egy jelet, hogy valóban te vagy az, aki velem beszél!* Bír 6,17 (1Jn 5,14; Mt 25,31–46; Róm 14,[1–6]7–13; Zsolt 50) Gedeon jelet követel az Istentől. Nem volt ezzel egyedül, Jézust is megszólították a farizeusok: „Mester, jelt akarunk látni tőled.” (Mt 12,38) Később Tamás apostol folytatta a sort, amikor a kezét Jézus sebébe akarta dugni, mert szüksége volt valami kézzelfogható élményre, hogy hinni tudjon. Melléjük sokszor odaállunk mi is: „Jézus, adj valami jelet, segíts meg, gyógyíts meg, s akkor hiszek neked.” Jézusnál fordított a sorrend: nem azért tesz csodát, ad jelet, hogy higgyünk, hanem ha hiszünk, akkor látunk majd csodát. Kész vagy-e hinni benne, semmit se várva, semmit se követelve?

Hétfő (november 14.) *És ne igazodjatok e világhoz, hanem változzatok meg értelmek megújulásával, hogy megítélhessétek, mi az Isten akarata, mi az, ami jó, ami neki tetsző és tökéletes.* Róm 12,2 (Ez 14,6; Mt 25,14–20; Jel 21,9–14) Két világ polgárai vagyunk: egyrészt Isten országának polgárai, másrészt van egy 21. századi világ, amelyben élünk, amelyben a korszellem erősen uralkodik. Mind a két világ hat ránk, nem tudjuk kivonni magunkat a befolyásuk alól. Egyformán hatnak, de a döntés a miénk: Isten tökéletes akaratát követjük, vagy a korszellemet? Az emberünk a korszellemnek fog engedni, de a hit által megújult értelmünk már Isten élő és ható szavának. Ne igazodjunk tehát a világhoz, hanem kövessük az élő Isten akaratát!

Kedd (november 15.) *Ezt mondta Sámuel Saulnak: [...] Te pedig most állj meg, hadd mondjam el neked az Isten ígését!* 1Sám 9,27 (Mt 13,16; Ézs 58,6–12; Jel 21,15–21) Sámuel próféta ráparancsol Saulra, és megállítja őt, mert el kell mondania az Úr üzenetét. Ma is hangzik ilyen megállító szó felénk: Isten behúzza a féket, mert mondani akar valamit. Lehet, hogy egy betegség csendesít el minket, vagy egy álmatlan éjszakán szólít meg, de újra és újra megtörténik. Szükségünk van ilyen megállásokra, hogy átgondoljuk az életünket, és szükség esetén meg tudjuk erősíteni az elhívásunkat, szolgálatunkat. Nem könnyű feladat rohanó világunkban megállni, elcsendesedni, de elengedhetetlen a hitéletünk szempontjából. Legyünk hát készek rá!

Szerda (november 16.) *Vigyázz tehát, hogy a benned levő világosság sötétség ne legyen!* Lk 11,35 (Jób 28,28; Lk 13,[1–5]6–9; Jel 21,22–27) Sajnos valóság lehet ez a negatív irányú folyamat is az életünkben: az ember el tud indulni a fényte-

lenség útján. Mindez nem egyik pillanatról a másikra történik: nem hirtelen tűnik el a fény az életünkből, mint amikor egy villanyégő kiég, és sötétség borul a szobára. Sokkal inkább lassan fakul meg bennünk a hit, lassan toljuk arrébb lelkiismeretünk határait, lassan válik egyre kevésbé fontossá és életünk meghatározó zsinórmértékévé az ige. Fontos és aktuális Jézus figyelmeztetése mindannyiunk számára: vigyázzatok!

Csütörtök (november 17.) *Maga a békesség Ura adjon nektek mindig minden körülmények között békességet.* 2Thessz 3,16a (Zsolt 116,7; 2Thessz 1,3–12; Jel 22,1–5) Mindenki abból tud adni, ami neki van. Istennek van békessége, s ebből akar adni nekünk is. Fontos, hogy ezt a békességet nem elérni, kiérdekelni kell, hanem elfogadni. Így igaz lesz Pál áldása a *Filippi levélben*: „Isten békessége, mely minden értelmet meghalad, meg fogja őrizni szíveteket és gondolataitokat Krisztus Jézusban.” (Fil 4,7) Imádkozzunk ezért a minden értelmet meghaladó békességért! Kérjük az Úrtól, hogy valóban „minden körülmények között” ez a békesség lehessen ott a szívünkben, életünkben, s ezt tudjuk sugározni mások felé is!

Péntek (november 18.) *Ne legyetek restek, hanem kövessétek azokat, akik hit és türelem által öröklék az ígéreteket.* Zsid 6,12 (1Móz 12,1; Zsid 13,17–21; Jel 22,6–15) Isten oldaláról minden kész. Ő mindent elkészített, a többi rajtunk áll. Mégis sok minden megakadályozhat minket abban, hogy Isten ígéretei valósággá váljanak az életünkben. Mai ígénkben a szerző a restséget emeli ki. (Más fordítások lustaságról, hanyagságról írnak.) Sajnos el tud kényelmesedni a hitünk, elveszíthetjük a fókuszot, s megszokottá, restté válhat az Isten-követésünk. Ne legyünk restek Isten országának építésében, ne lanyguljon meg a hitünk, hanem minden erőnkkel, szívünkkel, lelkünkkel járjunk Isten útján!

Szombat (november 19.) *Áldott a mi Urunk Jézus Krisztus Istene és Atyja, aki nagy irgalmából újjászülte minket Jézus Krisztusnak a halottak közül való feltámadása által élő reménységre.* 1Pt 1,3 (Ézs 62,11a; 2Pt 3,[13]14–18; Jel 22,16–21) Áldás, irgalom, újjászületés, feltámadás. Mindegyik szóról hosszú áhítatot lehetne írni, annyi csodálatos üzenetet hordoznak. Az üzeneteknél ezek alapkövek is, amelyek meghatározzák egész életünket, sőt az életszemléletünket is: a reménység embereivé tesznek minket. Ha átéljük és hisszük, amit ezek a szavak hordoznak, akkor csak a reménység emberei lehetünk. Átéltetjük és sugározhatjuk az élő Istenbe vetett – s tőle kapott – reménységet mások felé is.

Már kapható az új Credo!

Kulturális folyóiratunk legfrissebb számából:

- **Protestáns egyháztörténeti érdekességek**
- **Gyülekezettörténeti kutatások**
- **Friss kutatási eredmények a protestáns irodalom köréből**

Ára: 1300 Ft

credo

evangélikus folyóirat | XXVIII. ÉVFOLYAM
2022/3. • 1300 FT

DIÁKDALOK
„Szenteld meg mi szívünket, / Vitégséged elménket, / Hogy érthessük Igédet, / Mí édes Mesterünket.”
(Szeleadi Kis István)

A tavalyi teljes évfolyam
50% kedvezménnyel
mindössze 1800 forint!

Éld áldásként minden napod!

Falinaptár 2023 Varga Gyöngyi áldásaival

2800 Ft
-15% 2380 Ft

Inspiráció a mindennapokra:

- havi áldásmondások
- meditatív fotók
- jelölhető napok
- praktikus, spirálos kivitel
- ajándékba vagy a család örömére

MEGRENDELHETŐ

a (+36) 1/317-5478-as telefonszámon
vagy a kiado@lutheran.hu e-mail-címen,
megvásárolható webáruházunkban
(lutherkiado.hu).

Személyesen október végétől
keresse könyvesboltunkban
(Budapest VIII. ker., Üllői út 24.).

lutherkiado.hu

